
Ifjúsági érdekvényesítési csatornák kutatása - Nagykanizsa
- tanulói és szakértői vizsgálat -

A kutatási beszámolót írta: Kulcsár László

A vizsgálatra az ECHO Oktatáskutató Műhely és a Hely Alapítvány együttműködésében került sor. A program megvalósítását az Európai Unió támogatása tette lehetővé.

Az Európai Unió által támogatva
Financed by the European Union

A vizsgálatban való együttműködésért az alábbiaknak szeretnénk köszönetet mondani:

Nagykanizsa Városi Diákönkormányzat

Batthyány Lajos Gimnázium és Szakközépiskola; Bolyai János Általános Iskola; Cserhádi Sándor Mezőgazdasági és Gépészeti Szakközépiskola; Dr. Mező Ferenc Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola; Hevesi Sándor Általános Iskola; Kiskanizsai Általános Iskola; Körösi Csoma Sándor Általános Iskola; Miklósfai Általános Iskola és Óvoda; Palini Általános Iskola és Óvoda; Péterfy Sándor Általános Iskola; Rozgonyi úti Általános Iskola; Rózsa úti Általános Iskola; Széchenyi István Szakmunkásképző és Szakközépiskola; Zrínyi M. úti Általános Iskola; Zemplén Győző Általános Iskola

ECHO Oktatáskutató Műhely

8000 Székesfehérvár, Tóvárosi ln. 67.fsz.3.

(30) 217-0923; Tel/fax: (22) 325-536

dtmonit@elender.hu

Jelen kutatási beszámoló további felhasználásához lépjen kapcsolatba az Echo Survey Szociológiai Kutatóintézet Közhasznú Társasággal!

A kutatási beszámoló kéziratnak minősül, hivatkozni ennek figyelembevételével a feltüntetett szerzők, annak hiányában a beszámolót jegyző szervezet engedélyével lehet.

A kutatáshoz kapcsolódó adatbázis és módszertani anyagok az Intézetnél történt regisztráció után szintén elérhetők.

Javaslatait, észrevételeit, szakmai megjegyzéseit is szívesen várjuk a következő címen:

Echo Survey Szociológiai Kutatóintézet
8000 Székesfehérvár, Forgó u. 15.
Tel: +36 (22) 502-276, Fax: +36 (22) 379-622
www.echosurvey.hu info@echosurvey.hu

TARTALOMJEGYZÉK

1. Prológus	3. o.
1.1 Fogalmi háttér	3. o.
1.2 Kutatási módszerek	4. o.
2. A kérdőíves adatfelvétel jellemzői	5. o.
2.1 A kutatási minta	5. o.
2.2 Adatfeldolgozás	6. o.
3. A vizsgált tanulók demográfiai helyzete és családi háttere	8. o.
4. A helyi közélet	15. o.
5. A közéleti szereplés lehetőségei	23. o.
6. Vélemények a diákönkormányzatról	31. o.
7. Ifjúsági problémapercepció	35. o.
8. Szakértői vélemények	42. o.
8.1 Az ifjúsági érdekérvényesítés jellemzői Nagykanizsán	42.o
8.2 Az ifjúsági problémák	45.o
8.3 Az önkormányzat szerepe	48.o
8.4 A fiatalok és a közélet	51.o
9. Az ifjúsággal foglalkozó intézmények jellemzői	54. o.
9.1 Az intézmények általános jellemzői	55.o
9.2 Az intézmények technikai és humán erőforrásai	56.o
9.3 Az intézmények anyagi forrásai	58.o
9.4 A fiataloknak nyújtott szolgáltatások	59.o
9.5 Az intézmények kommunikációs hálózata	64.o

1. PROLÓGUS

A Hely Alapítvány koordinálásával az Európai Unió támogatása mellett 2000 tavaszán „Az ifjúsággal – a demokráciáért” címmel program indult Nagykanizsán az ifjúsági érdekérvényesítés és a helyi demokrácia fejlesztésére. A program célja a demokráciára nevelés, az állampolgári-jogi ismeretek nyújtása, az ifjúsági érdekérvényesítés fórumainak kialakítása a városban Nagykanizsa Megyei Jogú Város és környező települései ifjúsági- és diákszervezetei, intézményei, illetve döntéshozói együttműködésével. Ennek eszközei: az érintett csoportok véleményének, érdekeinek feltérképezése; erre épülő képzések, fórumok szervezése; végül egy „Ifjúsági Kerekasztal” létrehozása a három oldal képviselőivel (ifjúság, szakemberek, döntéshozók).

A nagykanizsai ifjúsági érdekérvényesítési csatornák vizsgálatának elindításával a település csatlakozott azon városok sorába, amelyek a kiemelten fontos ifjúsági korosztály problémáinak kezelését tudományosan megalapozott, reális helyzetkép alapján kívánják megkezdni.

Jelen kutatásunk tehát részét képezi egy hosszabb távú fejlesztési folyamatnak, mely célja, hogy reális helyzetképből kiindulva meghatározza, kialakítsa és fejlessze az ifjúsági érdekérvényesítéshez szükséges önkormányzati csatornákat, támogassa és elősegítse a fiatalok, és a “civiltek” aktív részvételét a város életének alakításában, az ifjúságot is érintő döntések előkészítésében, meghozatalában és végrehajtásában.

1.1 Fogalmi háttér

Mivel vizsgálódásunk az érdekérvényesítés problémáját tanulmányozó kutatások sorába tartozik alapvető, hogy meghatározzuk mi is érdekérvényesítés. Az érdekérvényesítés egy tudatos folyamat, amelyben a személy, vagy személyek csoportja egy olyan döntést, amelyben nincs kizárólagos döntési kompetenciája, a saját érdekeinek megfelelően szándékozik befolyásolni. Az érdekérvényesítés feltétele tehát, hogy egyéneken kívüli döntésről legyen szó, vagy ne legyen kizárólagos döntési kompetenciája annak, aki az érdekét érvényesíteni akarja.

Miután meghatároztuk az érdek érvényesítésének fogalmát a kutatáshoz elengedhetetlen volt, hogy a különböző érdekeket valamilyen tipológia mentén rendszerezzük. Az alábbiakban vázoljuk a kutatás során használt érdektipológiát: 1.

Gazdasági érdek; 2. Információs érdek; 3. Egészségi érdekek; 4. Szociális érdekek; 5. Kulturális / szellemi érdekek; 6. Szakmai / tanulmányi érdek; 7. Szimbolikus érdekek.

Végezetül meg kellett határoznunk az érdekvégyesítési csatornák típusait is. Formális csatornák: nonprofit szervezetek; politikai szervezetek; érdekképviselői szervezetek; önkormányzatok hivatala (közmeghallgatás, képviselői fogadóóra); jogi út. Informális csatornák: sajtó (nyomtatott és elektronikus) pl. olvasói levelek, riportok, nyílt petíciók, állásfoglalások, szenzációs hírek; politikai kezdeményezések (sztrájk, tüntetés, népszavazás, aláírásgyűjtés); választási aktivitás (helyhatósági választásokon); lobbik; egyéb informális mód (petíciók eljuttatása, zsarolás).

1.2 Kutatási módszerek

A vizsgálat során többféle empirikus adatgyűjtési módszert választottunk. A kutatási program első lépéseként a 7-13. évfolyamos diákok körében önkitöltős iskolai kérdőíves adatfelvételt végeztünk (survey). A részprogram célja, hogy az adatfelvétel során általános képet kapjunk a diákok érdektípológiájáról, közéleti aktivitásáról, az érdekvégyesítési csatornához és a civil szektorhoz való viszonyáról.

Az ifjúsági érdekvégyesítési fejlesztési folyamat elindítása előtt fontos, hogy elkészítsük az ifjúsági érdekegyeztetésbe valamint az ifjúsági és civil ügyek kezelésébe bevonható szervezetek, erőforrások térképét.

A munka második fázisában kerítettünk sort arra, hogy a város ifjúsággal foglalkozó, illetve ifjúsági szervezetit számba vegyük, fejlettségi fokuk, működési sajátosságai, társadalmi bázisuk felmérése kerüljenek. Ezek mellett a vizsgálat feladata volt, hogy megismerjük azokat a potenciákat, amelyekkel az ifjúsági szervezetek rendelkeznek.

A vizsgálatok záró lépéseként az ifjúsági ügyekben leginkább érintett önkormányzati képviselők, ifjúsági szakértők, diákönkormányzati vezetők véleményét gyűjtöttük be egy önkitöltős kérdőív segítségével.

2. A KÉRDŐÍVES ADATFELVÉTEL JELLEMZŐI

Az ifjúsági érdekvénesítést vizsgáló kutatási program legfontosabb szakasza az iskolai megkérdezés, hiszen itt kerületek feltárásra a leginkább érintettek, a fiatalok attitűdjei, érdekszerktűrája, közéleti szereplőkhöz, intézményekhez való viszonya, informáltsága. Ezért különösen fontos az is, hogy mielőtt elkezdenénk az empirikus eredmények elemzését, ismertessük az iskolai kérdőíves adatfelvétel főbb jellemzőit.

2.1 A kutatási minta

A tanulói vizsgálat empirikus adatgyűjtésére önkitöltős kérdőívek segítségével 2000. áprilisában és májusában került sor. A 7-13. évfolyamos diákok a 4 oldalas, 100 kérdést tartalmazó kérdőíveket tanórákon töltötték ki. Mivel a tanulóknak minden körülmények között biztosítani kellett a válaszadás önkéntességét és anonimitását, a tanulókkal a kitöltés előtt a pedagógusoknak ismertetni kellett a kutatás célját, el kellett mondani, hogy a kérdőív kitöltése önkéntes és névtelen, valamint fel kellett hívni a tanulók figyelmét arra, hogy az elemzést és az értékelést külső szakemberek, kutatók fogják végezni. A kitöltött kérdőíveket a pedagógus az osztály jelenlétében behelyezte egy borítékba, lezárta, és két diák aláírta a lezárt borítékot. A lezárt borítékokat a kutatás helyi koordinátora gyűjtötte össze.

Az általunk megkérdezett diákok az alapsokaság (az összes 7-13 osztályos tanuló) 6 százalékát teszik ki, a 4989 tanulóból 318 fő válaszolt kérdéseinkre¹. A mintába kerülő osztályközösségeket az iskolák által közölt alapadatok alapján határoztuk meg, figyelembe véve az évfolyam és intézménytípus szerinti kvótákat, valamint a nemek szerinti összetételt. Mivel több iskolában voltak az adatfelvétel idején hiányzó tanulók, a hiányzásból és az esetleges válaszmegtagadásból fakadó kismértékű torzulást az évfolyam és az iskolatípus szempontja szerinti matematikai-statisztikai súlyozással korrigáltuk. A súlyozás után a minta évfolyam és iskolatípus szerint pontosan reprezentálja a nagykanizsai 7-13 évfolyamos diákokat.

A mintavételi hiba nagysága városi szinten +/- 3-5 százalék az adott kérdésre válaszolók számától függően. Ez azt jelenti, hogy az általunk mért eredmények legfeljebb ennyivel térnek el attól az eredménytől, amit akkor kapnánk, ha minden nagykanizsai diákot megkérdeznénk.

¹ Az eredetileg 400 főre tervezett mintát csökkentette, hogy egy iskola egyáltalán nem küldte vissza a kérdőíveket

2.2 Adatfeldolgozás

A kérdőívből kinyerhető empirikus adatokat kódolás után számítógépen rögzítettük és ellenőriztük. Az adatelemzést SPSS programmal végeztük.

Egyes kérdéseknél azt kértük a válaszolóktól, hogy értékeljenek állításokat, minősítsenek társadalmi cselekedeteket, problémákat, intézményeket négy illetve ötfokú skálán. Ezen kérdések esetében a kapott értékeket egy százfokú skálára számoltuk át, ahol a százás értéket az jelentette volna, ha az adott kérdésre minden válaszoló egyöntetűen a maximális, a nullát pedig az, ha a minimális pontszámot adja. A határ az ilyen százfokú skálákon az ötven pont. Az ez alatti érték általában negatív véleményt (bizalmatlanságot, elégedetlenséget, ellenszenvet stb.), míg az e feletti érték pozitív véleményt (elégedettséget, bizalmat, rokonszenvet stb.) jelez.

Más kérdéseknél - ahol pozitív vagy negatív tendenciát lehetett prognosztizálni - a százalékos értékeket egy ún. mérleg-indexre vetítettük. Ez esetben a kapott szám egy -100 és +100 közötti érték, ahol az egyöntetű pozitív tendenciát a pozitív, míg az egyöntetű negatív tendenciát a negatív végtel mutatja. A mérleg-indexen a nulla körüli értékek fejezik ki a változatlan helyzetet.

Az elemzés során a gyakrabban használt egyváltozós elemzési technikák (gyakoriság, átlagok stb.) mellett a rejtett tartalmak, tendenciák vázolására ún. többváltozós matematikai-statisztikai módszereket is használtunk. A leggyakoribb többváltozós elemzési formák a következők:

- * A korrelációs elemzés azt mutatja meg, hogy az egyes változók megítélése mennyiben hasonló. Ha van köztük hasonlóság (vagyis pozitív korreláció), akkor ezt egy korrelációs együttható fejezik ki, melynek értéke 0 és 1 között lehet. Minél magasabb ez az érték, annál nagyobb a hasonlóság a megítélésben. A megítélési hasonlóságot korrelációs mátrixon ábrázoljuk.
- * A faktoranalízis arra szolgál, hogy sok változóból (például egy hosszú kérdéssorból) kevesebb, jobban kezelhető egységeket kapjunk. Az eljárás alapja itt is az egyes változók megítélésének hasonlósága, de itt változó-csoportokat, megítélési mintázatokat kapunk végeredményül. Az egyes csoportokba tartozó itemekhez factorsúlyokat rendel a számítógép (-1 és 1 között), amelyek azt fejezik ki, hogy az adott item, változó vagy állítás mennyire befolyásolja az adott faktor összképét. Minél inkább távol van a nullától ez a szám, annál jelentősebb az adott item befolyása az adott faktorra, (ha negatív ez a szám,

akkor az adott item éppen ellenkező előjellel befolyásolja a faktort, mint pozitív faktorsúlyú társai).

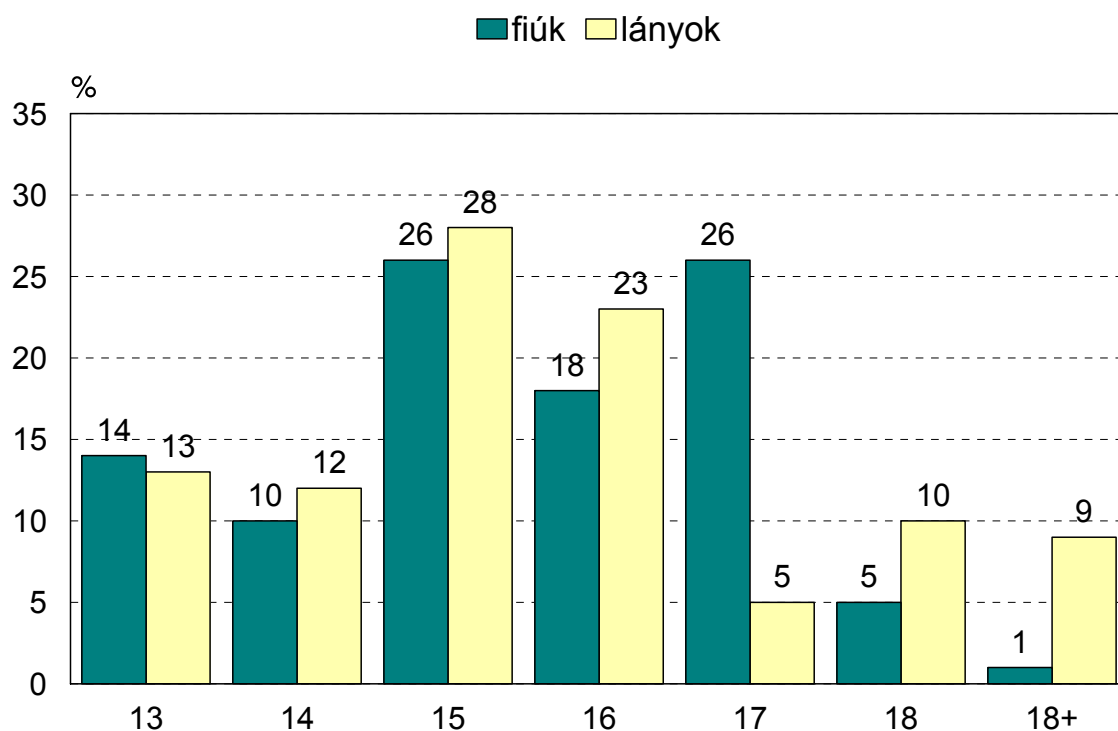
- * A klaszteranalízis nem a változókból, hanem a válaszadókból képez csoportokat (klasztereket), aszerint, hogy egyes kérdéseket, kérdéssorokat mennyire hasonlóan ítélték meg. Ezzel lehetővé válik, hogy egy-egy témakör (akár viszonylag sok kérdéssel) megítélése szerint csoportosítsuk a válaszadókat, és a csoportokat utána elemezzük akár társadalmi-demográfiai összetételük, akár más kérdésekre adott válaszaik alapján.

3. A VIZSGÁLT TANULÓK DEMOGRÁFIAI HELYZETE ÉS CSALÁDI HÁTTERE

Mielőtt belekezdenénk a felmérés részletes tartalmi ismertetésébe szükséges, hogy a vizsgált népesség demográfiai helyzetét, összetételét ismertessük, mert vannak olyan tendenciák, jelenségek, amelyek csak ennek fényében érthetők.

Minden társadalomtudományi vizsgálódás alapvető demográfiai változója közé tartozik az életkor. A vizsgált korosztályban tanulók túlnyomó többsége fiatalkorú, mindössze 13 százalékuk felnőtt jogilag. A minta összetételéből fakadóan (általános iskolások) ugyanekkora a 14. életévüket még nem betöltötték aránya.

A vizsgált tanulók korösszetétele

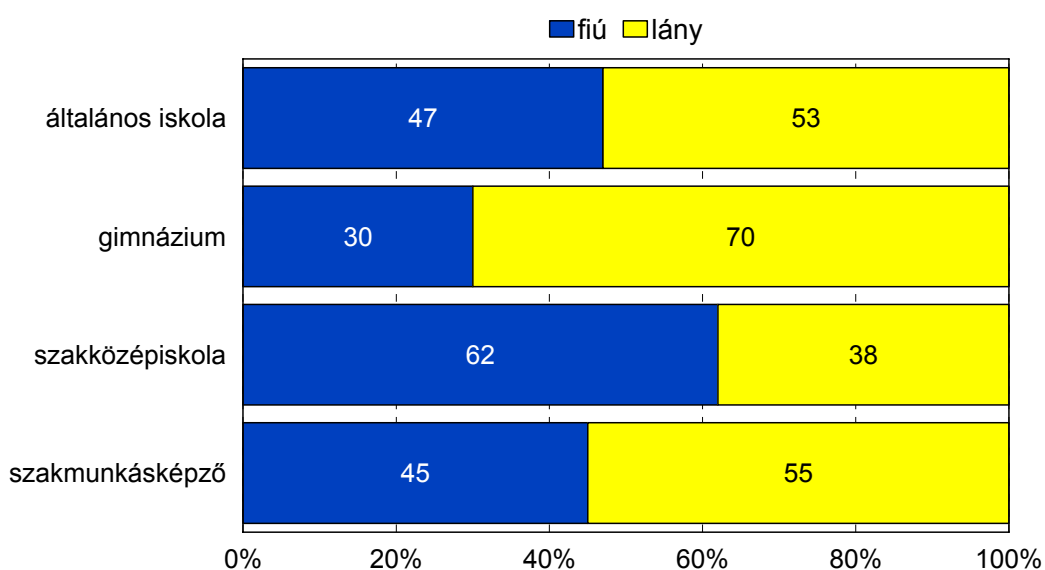

Az utóbbi évtizedben bekövetkezett gazdasági, társadalmi változások hatására a középfokú képzési struktúra jelentősen átrendeződött, a lakossági igényekre reagálva növekedett az érettségit adó intézményben tanuló diákok aránya. A kutatás során vizsgált tanulók egynegyede általános iskolás, egyharmaduk szakközépiskolába jár, 24 százalékuk szakiskolai vagy szakmunkásképzésben vesz részt. A gimnazisták aránya 18 százalék.

A válaszolók nem szerinti összetétele ellentétes a korcsoportra jellemző általános

demográfiai helyzetnek, minimális lány többlettel találkozhatunk. Ha azonban a tanulók nemek szerinti összetételét az egyes iskolatípusok dimenziójában vizsgáljuk - ahogy az várható volt - jelentős eltérés tapasztalható. Az általános iskolában még nagyjából egyenlő a nemek aránya, addig a gimnáziumokban jelentős lány-, míg a szakközépiskolákban fiútöbblet található.

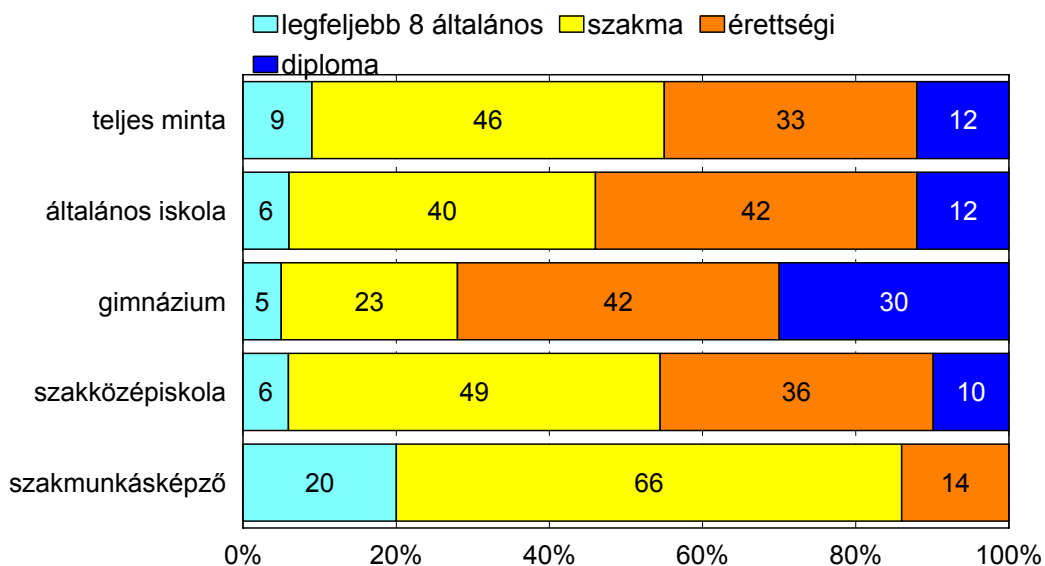
A válaszolók nemi megoszlása iskolatípusonként

Eddigi tapasztalataink alapján a legfontosabb magyarázó változók egyike a szülők iskolai végzettsége, azon belül is az apa iskolázottsága. A teljes mintában a diákok 9 százalékának édesapja csak általános iskolát végzett, 46 százalékuk kitanult valamilyen szakmát, további 33 százalék édesapja le is érettségizett. A diplomás szülők aránya 12 százalék.

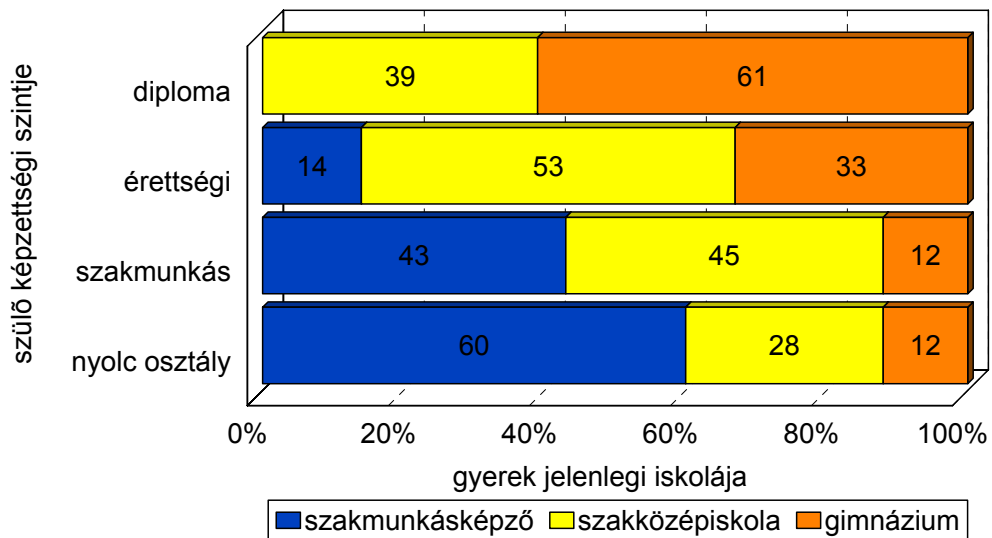
A szülő iskolai végzettsége - közvetve - jelentősen meghatározza, hogy a nyolcadikos tanuló milyen iskolatípusban tanul tovább, a képzetlenebb szülők gyerekei a magasabb képzettséget adó iskola felé orientálódnak. Ha az általános iskolásokat nem vesszük figyelembe, akkor a maximum szakmunkásképzőt végzett szülők gyermekei adják a mostani szakmunkásképző iskolák tanulóinak 86 százalékát (!), míg a diplomás szülők 61 százaléka gimnáziumba járattja gyermekét. Jellemző, hogy a teljesen képzetlen szülők gyerekei között jóval átlag alatti az érettségiző iskolába járó fiatalok aránya (12 százalék!), s ez a kulturális tőke hátrányának újratermeléséről ad hírt.

A válaszolók édesapjának végzettsége iskolatípusonként

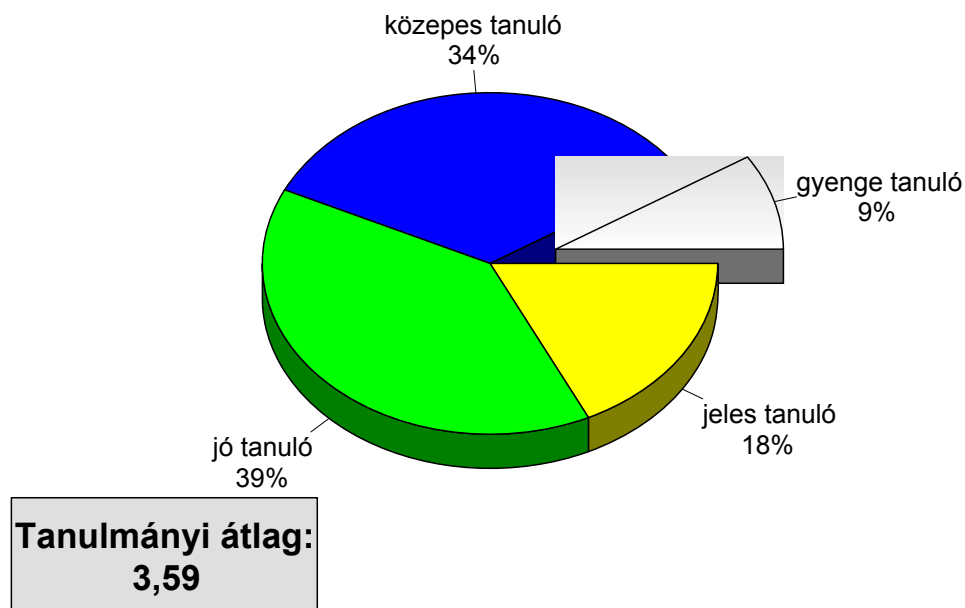
Mindezek alapján kísérletet tehetünk arra, hogy meghatározzuk a generációk közötti mobilitás irányát. A tanulók iskolázottsága nyilván még nem teljesen lezárt, de a tudás mobilitás értelmezéséhez felhasználható a hazai iskolarendszernek az a sajátossága, hogy a középiskolai végzettség erősen befolyásolja a későbbi tanulmányokat, illetve ezen keresztül az elért társadalmi státuszt. Immobilnak tekinthetjük azokat, akiknél a gyerek és a szülői helyzet megegyezik, felfelé mobilnak ha a gyerek helyzete jobb, s lefelé mobilnak, ha a gyerek helyzete várhatóan rosszabb, mint a szülőké. Az ily módon értelmezett mobilitási csoportok megoszlása a következő: 54 százalék immobil, 9 százalék lefelé mobil, 37 százalék felfelé mobil. Ez azt jelenti, hogy a vizsgált fiatalok több, mint fele ugyanolyan, egytizede alacsonyabb képzettségi szinten van, mint a szülei, s 37 százalékuk magasabb kvalifikáltság felé van úton - egyenlőre. Nincs tehát lezárva a mobilizációs csatorna, nem determinisztikus a családi háttér, de nagyon erős a hatása.

A szülő iskolai végzettségének hatása a gyermek képzettségére

A kérdőívben arra is megkértük a tanulókat, hogy nyilatkozzanak iskolai teljesítményükről, megkérdeztük a legutóbbi félévi tanulmányi átlagukat. A diákok összesített átlaga éppen, hogy jó, számszerűsítve 3,59.

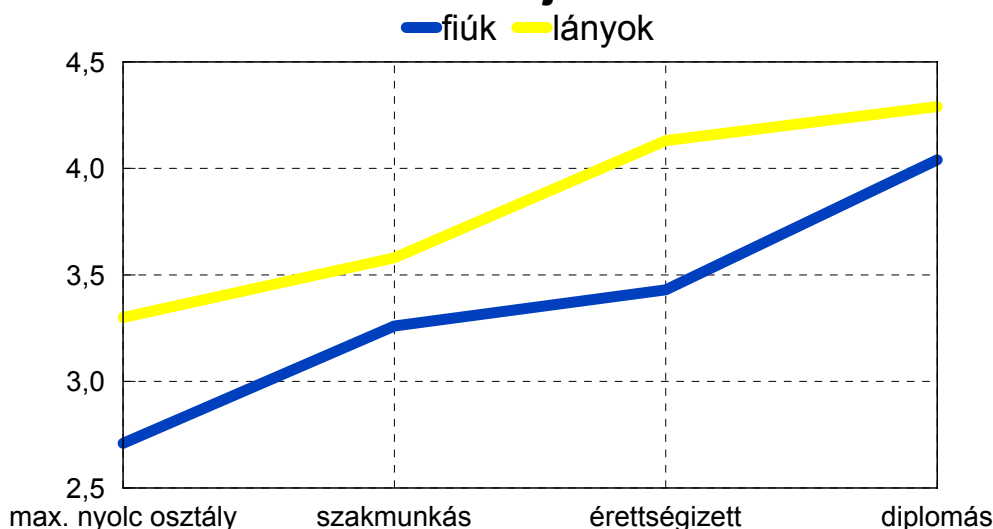
A tanulók tanulmányi eredménye

Ha nominálisan kategorizáljuk a tanulmányi átlagokat, a diákok alig egytizede minősül gyenge tanulónak (1-2,49 közötti átlag), további 34 százalékuk közepes eredményt ért el a legutóbbi félévben (2,5-3,49 közötti átlag). Jó átlagot produkált a tanulók több, mint egyharmada és jeles átlagot ért el 18 százalékuk. Ha összehasonlítjuk az egyes iskolák adatait - ahogy az várható volt - azt tapasztaljuk, hogy a legmagasabb tanulmányi átlagot a gimnáziumok tanulói produkálták (4,30), s a leggyengébben a szakmunkástanulók szerepeltek, nem érték el a hármast sem (2,74).

A tanulmányi átlagokat vizsgálva fel kell hívni a figyelmet arra a - pedagógusok által jól ismert - tényre, hogy a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülő gyermeke, mivel több kulturális tőkével rendelkezik, jobban meg tud felelni az iskolai elvárásoknak, s az iskolákat leginkább ők tudják "használni" céljaik elérésére. Míg a diplomás szülők gyermekeinek 92 százaléka (!) jó vagy jeles tanuló, addig az érettségizetteknél 66, a szakmunkásoknál pedig csak 47 százalék ez az arány. A maximum nyolc osztályt végzett szülők gyermekeinek 39 százaléka közepes, további 29 százaléka pedig kifejezetten gyenge tanuló.

Tanulmányi átlag a szülő képzettségének dimenziójában

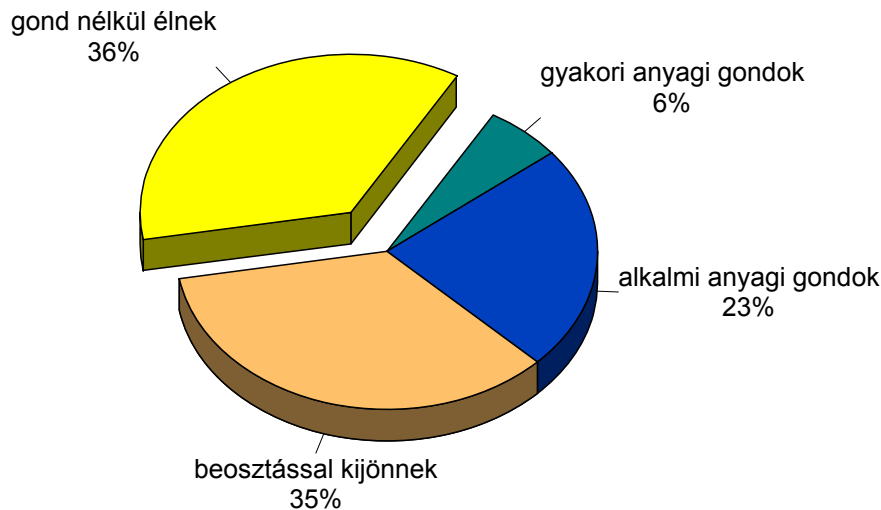
Köztudott, hogy az elsődleges szocializációs közeg, a család meghatározó szerepet tölt be az egyén életében. Kutatásunknak is mindenképpen ki kell térnie rá, már csak azért is, mert számos olyan ifjúsági probléma van, melynek a gyökere a családban, a családi mintában van. Több kérdésben magyarázó változóként szerepel a családi háttérhez tartozó tényezők, pl. a

szülő iskolai végzettsége vagy a család anyagi helyzete.

A vizsgált tanulók nagyobb része (74 százaléka) a hagyományos értelemben vett nukleáris családban él, olyan családban, ahol mindkét szülő együtt lakik a gyermekével. Ez az arány azonban érezhetően csökken az apa iskolai végzettségének csökkenésével, a diplomás családfőknél még 81, míg a legfeljebb nyolc általánost végzeteknél már csak 48 százalék a nem csonka családokban élők aránya.

Rákérdeztünk arra is, hogy a diákok milyenek ítélik meg a család anyagi helyzetét. Ez a kérdés valamelyest kiváltja a valós anyagi helyzetről való kérdéseket, amelyek egy részére (pl. a családi összjövedelem vagy a tartós fogyasztási cikkek száma és aránya) a fiatalok gyakran nem tudnak válaszolni. Ez a szubjektív vélemény azonban jól mutatja a diákok elképzelését erről a kérdéstről. A diákok bő egyharmada vélte, hogy egyáltalán nincsenek anyagi gondjaik, és mindössze 6 százalékuk említette, hogy gyakran kerülnek pénzzavarba.

A család anyagi helyzete

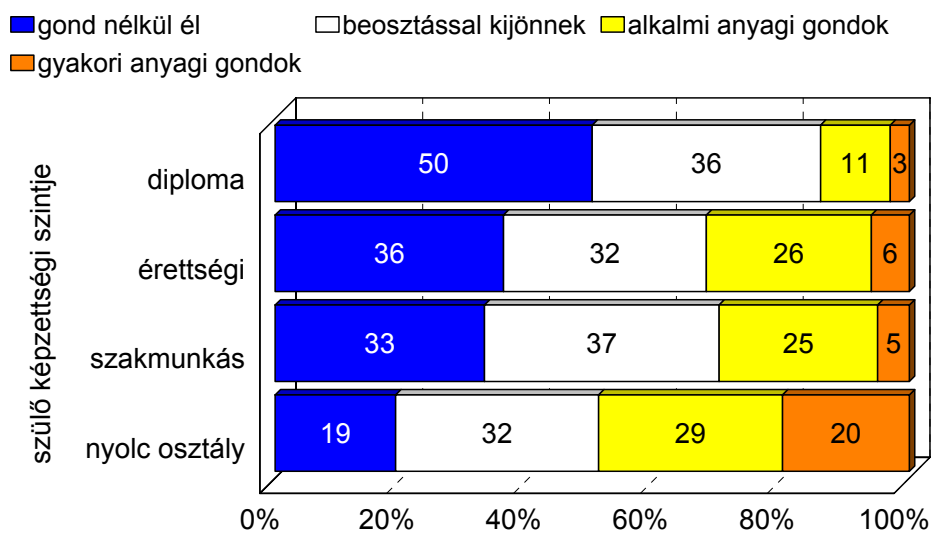

Az anyagi gondok természetesen összefüggenek a család helyzetével, a csonka családokban mindössze 22 százalék volt az anyagi gond nélküli életet választók aránya, viszont 14 százalékra nőtt azok aránya, akik gyakori anyagi problémákra panaszkodtak.

Közismert tény, hogy egy család anyagi helyzetét nagyban befolyásolja a szülők iskolai végzettsége, mégpedig egyenes arányban, minél magasabb a végzettség, általában

annál magasabb az összjövedelem. Ez jól megmutatkozott a szubjektív érzetekben is, a diplomás apák gyermekeinek fele vélte úgy, hogy nincsenek anyagi gondjaik, míg a szakképesítéssel sem rendelkező apák gyermekeinek már egyötöde válaszolta, hogy gyakoriak az anyagi problémák a családban.

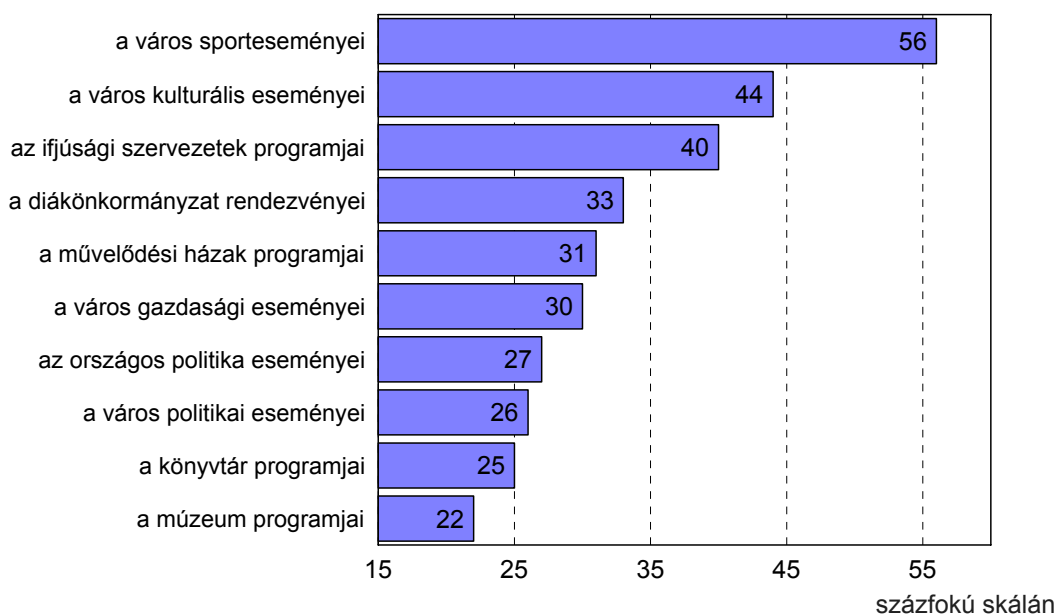
A szülő iskolai végzettségének hatása a család anyagi helyzetére

4. A HELYI KÖZÉLET

A közéleti blokk elején arra kerestük a választ, hogy a diákokat mennyire érdeklik különböző közéleti események. Sajnos, azt kell mondanunk, meglehetősen nagy az érdektelenség a városban, ami ráadásul nem csak a politikai jellegű eseményekre vonatkozik, hanem a kulturálisakra is. Egyedül a sportesemények iránti érdeklődés került százfokú skálán az ötven pont fölé, de még ez is a bizonytalansági zónában (40-60 pont között) maradt a kulturális eseményekkel és az ifjúsági szervezetek programjaival együtt, míg a többi program- és eseménylehetőséget erős érdektelenség övezte. Még az sem mondható el, hogy ez a bizonytalanság és a kevés információ számlájára írható, ugyanis a „nem tudom”-mal válaszolók aránya meglehetősen alacsony volt (a legtöbben, 5 százalék, a könyvtár programjaival kapcsolatban voltak bizonytalanok).

Mennyire érdekelnék az alábbiak?

A fenti érdeklődési minták alapján klaszteranalízis segítségével különböző csoportokat képeztünk. A számítógép négy klasztert határozott meg, melyek érdeklődési mutatói a következő táblázatban láthatók a teljes minta főátlagával együtt, százfokú skálán ábrázolva.

	<i>1. klaszter</i>	<i>2. klaszter</i>	<i>3. klaszter</i>	<i>4. klaszter</i>	<i>főátlag</i>
<i>a város sport eseményei</i>	31	57	81	59	56
<i>a város kulturális eseményei</i>	17	46	76	50	44
<i>az ifjúsági szervezetek programjai</i>	19	24	63	69	40
<i>a diákönkormányzat rendezvényei</i>	15	16	51	65	33
<i>a művelődési házak programjai</i>	11	38	54	34	31
<i>a város gazdasági eseményei</i>	9	39	57	25	30
<i>az országos politika eseményei</i>	8	44	40	18	27
<i>a város politikai eseményei</i>	6	34	54	17	26
<i>a könyvtár programjai</i>	6	22	48	36	25
<i>a múzeum programjai</i>	5	17	57	25	22

Az egyes klaszterek érdeklődési indexét nézve jól kirajzolódik a klaszter típusa, viszonyulása a tágan értelmezett közéleti eseményekhez.

Az első klaszter az érdektelenek csoportja. Ők mindegyik tevékenységgel kapcsolatban alacsonyabb érdeklődést mutatnak az átlagnál, néhányánál (a 10 pont alatti értékeknél) már lényegében semmit. Köztük nagyobb arányban találunk fiúkat, a 9. és 10. évfolyamon tanulókat, szakmunkásképzősöket, alacsony végzettségű apák gyermekeit és gyenge vagy közepes tanulókat. Nagyobb probléma, hogy ők a legnépesebb csoport a négy közül (!).

A második klaszterben vannak a klasszikus közéleti (politikai) események iránt jobban érdeklődők. Ez önmagában pozitív eredmény lenne, ha nem állna fenn ugyanott az a helyzet, hogy éppen ezeket a fiatalokat vonzzák az átlagnál kevésbé azok a rendezvények, amelyeket a helyi ifjúsági szervezetek és főképp a diákönkormányzat szervez. Különösen az utóbbi a probléma, hiszen a diákönkormányzat lenne az egyik fontos színtere a közéleti szocializációnak. A második klaszterbe került diákok között nagyobb arányban vannak gimnazisták és szakközépiskolások, jó vagy jeles tanulók és elsősorban a 11. évfolyamosok. Itt figyelemreméltó, hogy az apa iskolai végzettsége nem jelent különbséget.

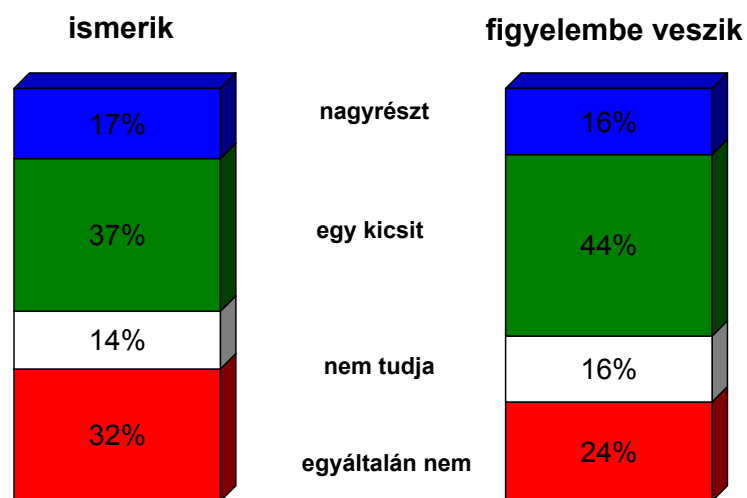
A harmadik klaszter az első ellentéte. Itt azokat a fiatalokat találjuk, akiket minden esemény jobban érdekel az átlagnál. Körükben már csak egy olyan eseménytípus van, amelyik érdektelenséget vált ki, és ez az országos politika. A csoport összetétele azonban nem adhat okot bizakodásra, itt elsősorban az általános iskolások és köztük is a hetedikesek találhatóak. A középiskolások minden különbség nélkül az átlagnál kisebb arányban vannak ebben a csoportban, amely ráadásul a legkisebb klaszter a négy közül.

A negyedik klaszterbe kerültek azok a fiatalok, akiket az átlagnál is kevésbé érdekel a politika, viszont jobban érdekelnek a különféle városi és ifjúsági programok, rendezvények. Itt nagyobb arányban találunk lányokat, a 10. évfolyamon tanulókat (akik nagy része amúgy inkább érdektelen) és szakmunkásképzőbe járó fiatalokat.

Megkérdeztük azt is, hogy a fiatalok mennyire bíznak abban, hogy a város vezetői jó munkát végeznek. Itt mindössze 27 százalék volt a bizakodók, 41 pedig a kétkedők aránya (azok, akik egyáltalán nem bíznak ebben hatszor annyian voltak, mint akik teljes mértékben bíznak ebben). A tanulók kerek egyharmada nem tudott a kérdésre válaszolni. A válaszokat átszámoltuk százfokú skálára és ez 37 pontot ért, vagyis a diákok markáns elégedetlenséget fogalmaztak meg ebben a kérdésben. Az index értéke valamivel magasabb az általános iskolákban és alacsonyabb a szakmunkásképzőkben, illetve a fiúk bizakodóbbak, mint a lányok.

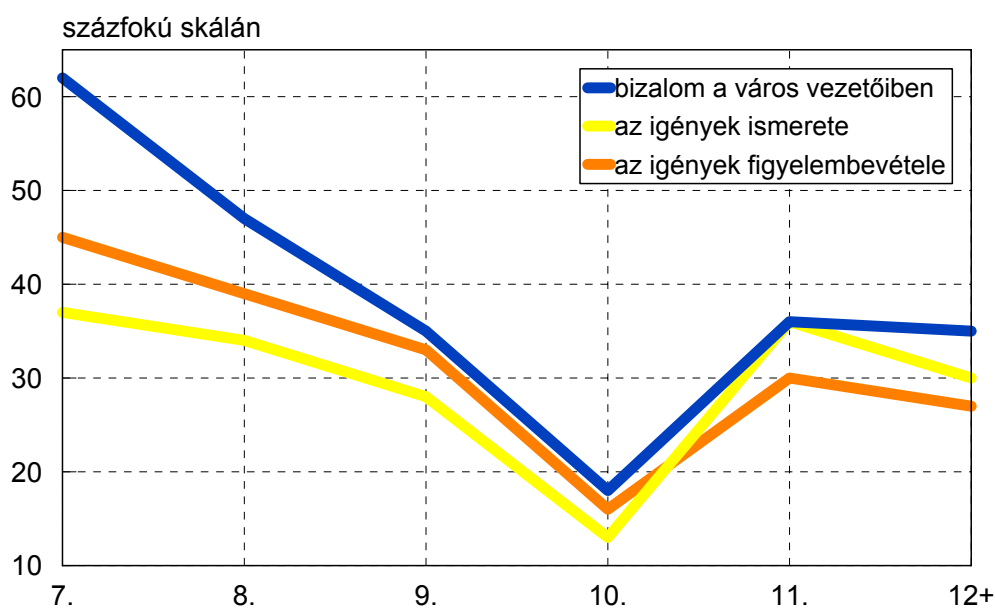
Arra is kíváncsiak voltunk, hogy a megkérdezett fiataloknak mi a véleménye, az önkormányzatnál mennyire ismerik, hogy mit szeretnének az itt élő fiatalok, és mennyire veszik figyelembe a döntéseknél a fiatalok igényeit. Itt még inkább kritikus vélemények kerültek elő, bár ezt a kérdést mindig inkább negatívabban ítélik meg a válaszadók. Az ismeretekre vonatkozó érték a százfokú skálán 28, az igények figyelembevételére vonatkozó pedig 30 pont volt. Itt is igaz volt mindkét kérdésnél, hogy a fiúk pozitívabb, a szakmunkástanulók pedig még negatívabb véleményeket fogalmaztak meg.

Az igények ismerete és azok figyelembe vétele

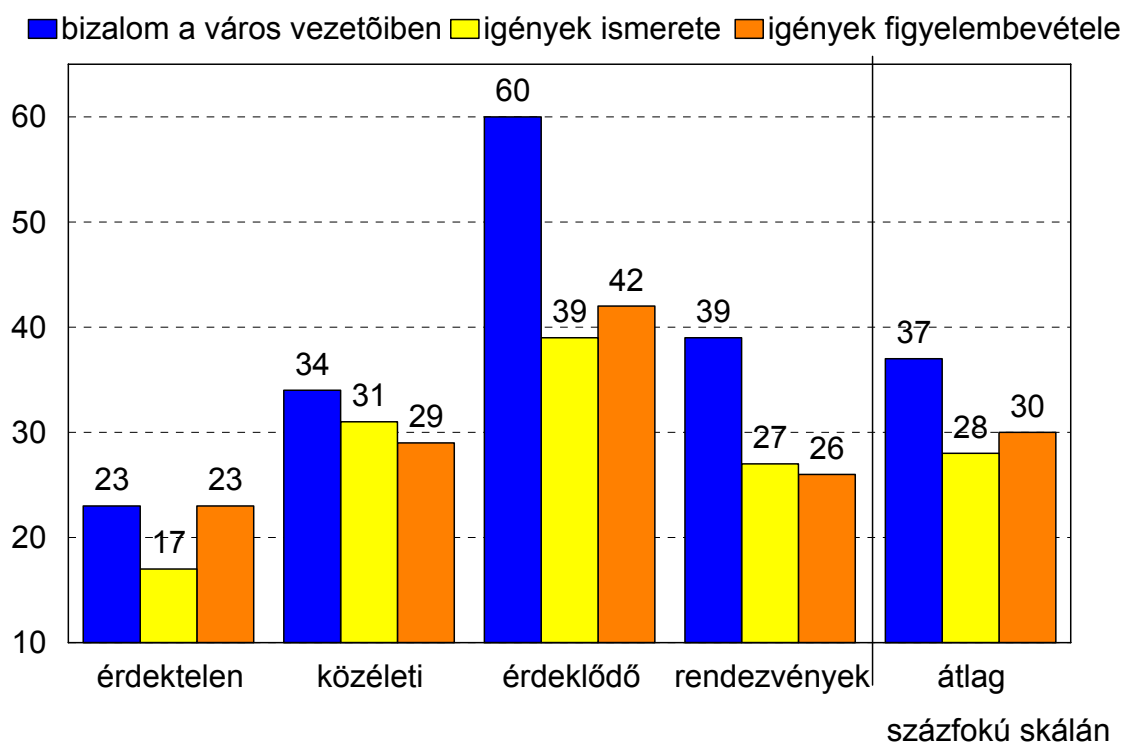
Igen érdekes jelenséget figyelhetünk meg, ha ezt a három kérdést az évfolyam dimenziójában vizsgáljuk. Mindhárom kérdésnél ugyanaz a tendencia látható, a viszonylag erős pozitív vélemények az általános iskolások körében figyelhető meg, a középiskolába belépve ezek a vélemények gyorsan és nagymértékben romlanak. A mélypont a 10. évfolyam, vagyis a középiskola második osztálya. A 11. évfolyamban van egy kis fellendülés – ez nem meglepő, mivel közülük kerülnek ki az aktív diákvezetők is, mivel a harmadikosok már tapasztaltak, de még nem állnak közvetlenül a pályaválasztás előtt – aztán újra csökkenni kezd az index, bár már mérsékeltebben. Az azért figyelemreméltó, hogy mindössze egyetlen item (a bizalmi index) került 50 pont fölé, de az is csak egyszer, a hetedikesek körében, és éppen ennek a zuhanása volt később a legmeredekebb.

Vélemények a közeletről az évfolyam dimenziójában

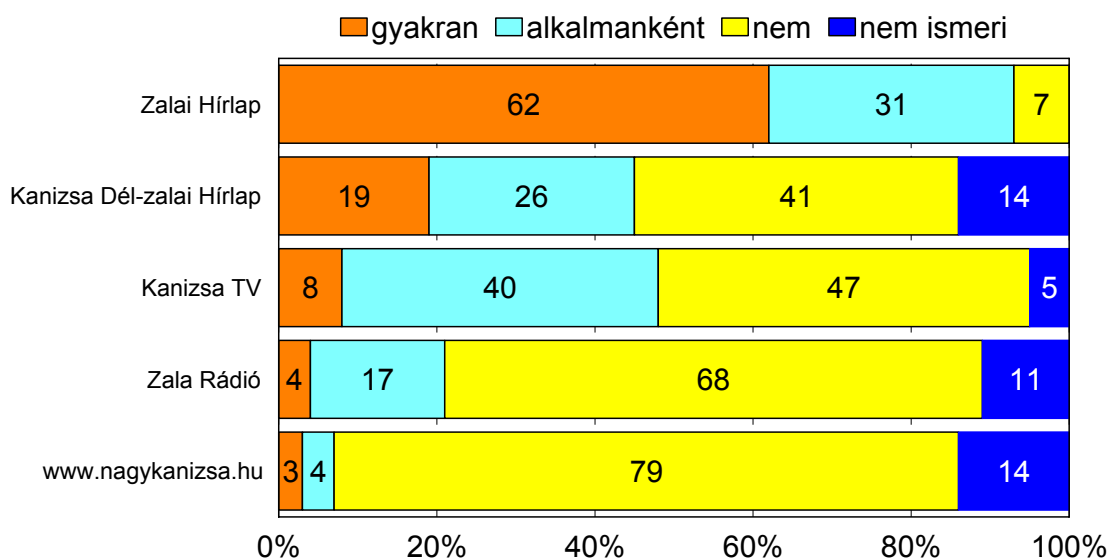
Ha ugyanezt a kérdéscsoportot a közéleti klaszterek vonatkozásában vizsgáljuk meg, akkor jól látható az egyes klaszterek diákjainak véleménybeli eltérése. A legnagyobb különbségek a bizalom kérdésében vannak, és újra ez az egyetlen, ami legalább az egyik csoportban 50 pont fölé tudott kerülni. A furcsa pusztán az, hogy ez a mindennel kapcsolatban érdeklődők és nem a közéleti kérdések iránt érzékenyebbek között történt, vagyis ez nem igazi bizalom, inkább egy általános pozitívabb véleménycsokor, érdeklődés egyik kivetülése.

Vélemények a közéleti klaszterek alapján

A közéleti témák iránti érdeklődésnél fontos volt rákérdezni röviden a médiafogyasztásra is, mivel ez befolyásolhatja az érdeklődés mértékét. A helyi tájékozási szokásokról szerepelt egy kérdéssor, megemlítve öt helyi médiumot. Közülük a Zalai Hírlap vezeti a mezőnyt, amelyet a fiatalok 93 százaléka hallgat több-kevesebb rendszerességgel. A legfrissebb médium, az internetes weblap még kevésbé ismert és látogatott, de valószínűleg ez változik majd meg a leggyorsabban, amit az is mutat, hogy csak a diákok 14 százaléka említette, hogy nem ismeri az oldalt.

A fiatalok tájékozódási szokásai

Rákérdeztünk arra is, hogy általánosságban mi lenne az önkormányzat legfontosabb feladata a fiatalokkal kapcsolatban. Itt a diákok 47 százaléka válaszolt valamit. A válaszok két legnagyobb csoportja a programszervezés/szórakozás és a munkalehetőségek biztosítása köré csoportosult. Az egynél több említést kapó válaszkategóriákat a következő táblázat tartalmazza.

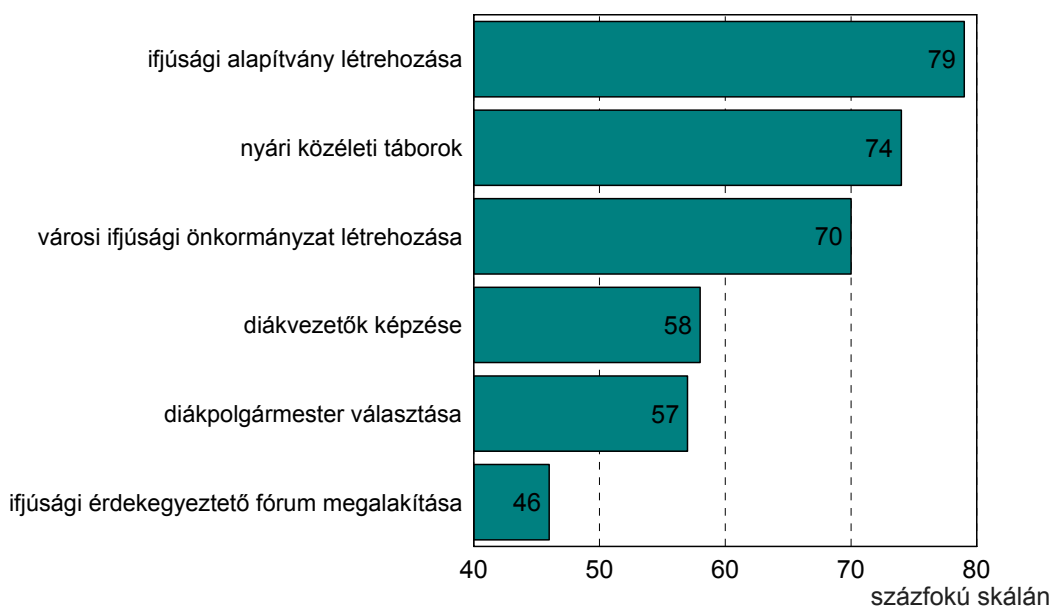
A városi önkormányzatnak tulajdonított ifjúsági feladatok

Említés típusa	Említések száma
programszerzés	26
munkalehetőség biztosítása	23
problémák, kívánságok meghallgatása és figyelembe vétele	16
oktatás (feltételeinek) biztosítása	14
törődés, foglalkozás a fiatalokkal	14
továbbtanulás segítése	14
érdekképviselés	14
segítség (általában)	13
egészségmegőrzés, káros szenvedélyek megelőzése	12
anyagi segítség	6
diákjogok erősítése	5
kapcsolattartás, tájékoztatás	4
lakáshoz jutás feltételeinek javítása	4

A fenti nyitott kérdés mellett mi is feltettünk hat, az ifjúságot érintő konkrét döntési lehetőséget és megkérdeztük, mennyire tartanak a fiatalok ezeket szükségesnek.

A lehetőségek közül a diákok leginkább az ifjúsági célokat szolgáló alapítvány létrehozását tartották fontosnak. Ez nem meglepő, hiszen így juthat pénz azokra a területekre, amelyeket korábban a nyitott kérdésben fontos önkormányzati feladatnak jelöltek meg, és így szervezhetnek maguk is programokat. Ilyen program lehet a nyári táborok a közéleti szerepvállalás elősegítésére is, amelyet a második legfontosabbnak tartottak (érdekes, hogy a diákvezetők képzése valószínűleg nem ebben a formában kellene történjen, mert ez a döntés alacsonyabb pontszámot kapott, de az sem kizárt, hogy a „táborozás” szó hívószóként működött. Ami az össz-városi és ifjúsági feladatokat illeti, a diákok jóval hatékonyabbnak tartották a városi ifjúsági önkormányzatot az ifjúsági érdekegyeztető fórumnál, amely utóbbi az egyetlen ötven pont alá került döntési lehetőség volt, vagyis ezt nem tartották igazán szükségesnek. Ebben közrejátszhat az érdekegyeztetés napjainkban lebecsült és mellőzött intézménye is, de azt is meg kell jegyezni, hogy itt volt a legnagyobb a bizonytalanok aránya (19 százalék).

Mennyire tartod szükségesnek az alábbi döntéseket?

Ami az egyes társadalmi-demográfiai csoportok válaszainak megoszlását illeti, itt három lényeges különbségre kell felhívni a figyelmet.

Az első, hogy a fiúk a városi ifjúsági önkormányzat és a diákpolgármester kivételével minden döntés meghozatalát fontosabbnak tartották, mint a lányok, aminek az oka a fiúk intenzívebb szerepvállalása, mint már erről volt szó. A második, hogy a nyári táborokon kívül a hetedikesek mindegyik döntést szükségesebbnek vélték, mint az idősebb diákok. Az évfolyam tekintetében egy döntés, a városi ifjúsági önkormányzat esetén figyeltünk meg lineáris összefüggést, ennek fontossága 85-ről 60 pontra csökkent a 7. és 13. évfolyam között. Végül a harmadik, hogy a két konzultatív lehetőség (az érdekegyeztető fórum és a városi ifjúsági önkormányzat) esetében az érettségizett apák gyermekei fontosabbnak, míg a szakmunkástanulók kevésbé fontosnak tartották a döntést.

5. A KÖZÉLETI SZEREPLÉS LEHETŐSÉGEI

A közéleti aktivitás színterét alapvetően meghatározza az, hogy milyen szervezetek keretében nyílik rá lehetőség. Egy nyitott kérdésben megkérdeztük, hogy a fiatalok milyen egyesületeket, alapítványokat ismernek a városban. Konkrét választ a diákok 54 százalékától kaptunk, akik közt nagyobb arányban voltak általános iskolások, 17 évnél idősebbek és gimnazisták (a szakmunkástanulók mindössze 13 százaléka tudott említeni legalább egy szervezetet). Az ismereti szint emellett az apa iskolai végzettségével és a tanulmányi átlaggal párhuzamosan emelkedik.

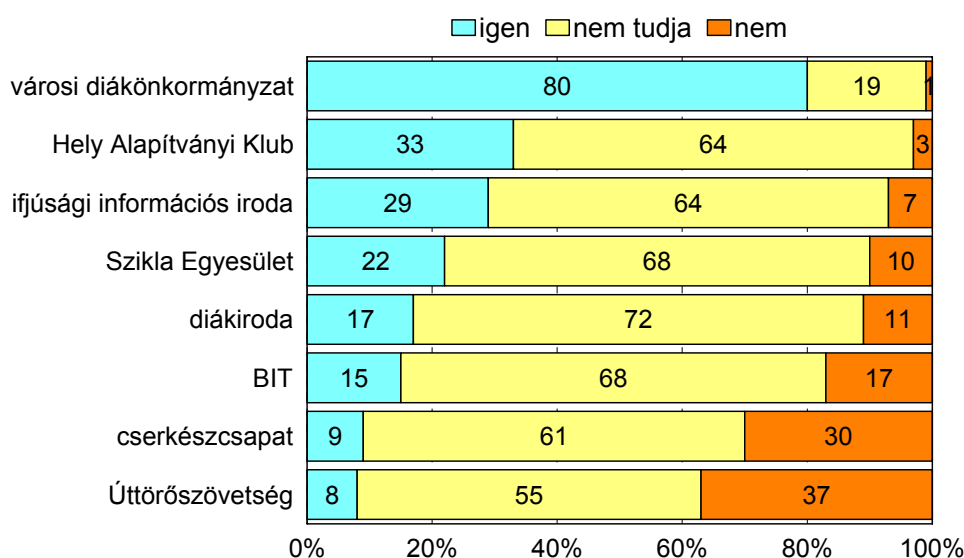
A következő táblázat mutatja az említett egyesületek, szervezetek nevét az említési gyakorisággal együtt (itt olyanokat soroltunk fel, amelyek egynél több említést kaptak). Látható, hogy leginkább a helyi sportegyesületek ismertek a fiatalok előtt.

Szervezet	Említések száma
Olajbányász	30
MÁV NTE	29
Vöröskereszt	24
Cserháti Idegennyelvi Alapítvány	22
Linair FC	21
diákönkormányzat	19
Hevesi Alapítvány	11
Batthyány Alapítvány	10
Hevesi DSE	9
Kanizsa Felsőoktatásáért Alapítvány	8
Matematikai Tehetségekért Alapítvány	7
horgászegyesület	7
Alma Mater Alapítvány	6
Máltai Szeretetszolgálat	5
Városszépítő Egyesület	4
Miklósfa SE	4
Nagykanizsa 1. FC	3
Családsegítő (Alapítvány?)	3
állatmenhely	2
családsegítő központ	2
NANE	2
Soros Alapítvány	2
SOS Alapítvány	2
Kanizsa KK DKG East	2
Oxigén Alapítvány	2
Szikla Egyesület	2
Rotary kajak-kenu	2
Cigány Kisebbségi Alapítvány	2
Izzó SE	2

Nyolc szervezetet konkrétan is felsoroltunk a fiataloknak. Érdekes, hogy ezek közül

egyedül a diákönkormányzat és a Szikla Egyesület jutott spontán a fiatalok eszébe. Az általunk felsorolt szervezetek közül legtöbben a városi diákönkormányzat működésében voltak biztosak, de még itt is közel egyötöd volt a bizonytalankodók aránya, amely rendkívül magasnak tekinthető ebben a kérdésben.

Az alábbi szervezetek közül melyek működnek Nagykanizsán?

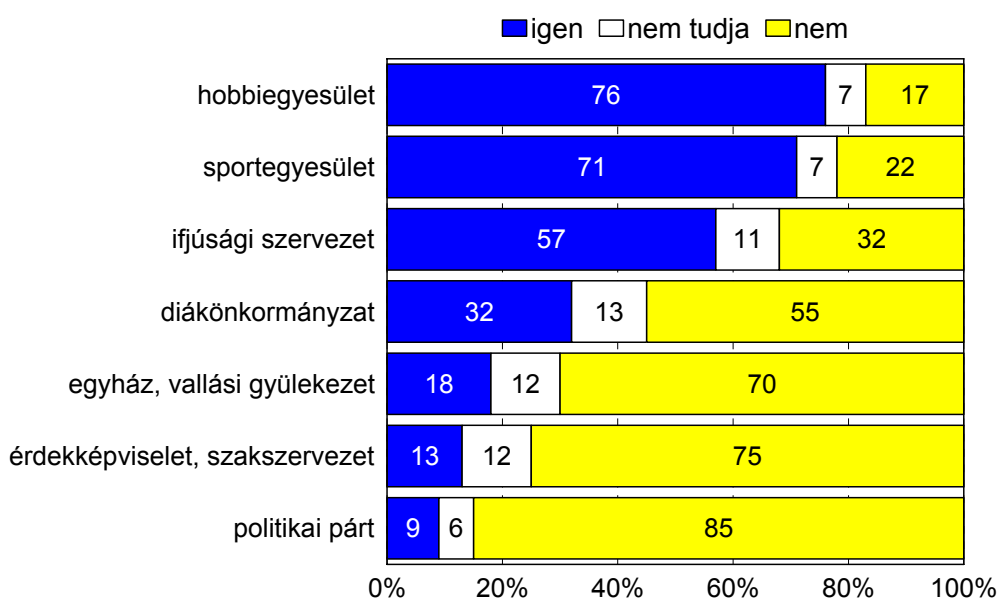
A tágran értelmezett közéleti aktivitás fontos fokmérője, hogy valaki tagja-e valamilyen szervezetnek, egyesületnek. Erre a fiatalok mindössze 15 százaléka válaszolt igennel. Rákérdeztünk arra is, hogy konkrétan melyik ez a szervezet, majd csoportokba soroltuk őket.

Legtöbben valamilyen sportegyesületnek a tagjai (a 27 említésből 23), „leggyakrabban” a Linairt és a MÁV NTE-t említették. Összesen négy említés jutott valamilyen diákönkormányzati szervezetnek.

Szervezet	Említések száma
Linair FC	5
horgászegyesület	5
MÁV NTE	5
diákönkormányzat	4
Olajbányász	3
Izzó SE	3
Miklósfa SE	2

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy a fiatalok vajon lennének-e tagjai bizonyos szervezeteknek. Legkevesebben valamely politikai pártot választották, mindössze a fiatalok 9 százaléka (további 6 százalék bizonytalan volt). Más kutatásokhoz hasonlóan legtöbben a leglazább szerveződési típusokat, a sport vagy hobbiszervezeteket választották, ezeknek a fiatalok közel háromnegyede lenne tagja, ami azonban éles ellentétben áll a tényleges tagságot firtató kérdésre kapott eredményekkel. Itt is bebizonyosodott tehát, hogy nagy távolság van a hajlandóság és a tényleges részvétel között.

Melyik társadalmi szervezet munkájában vennél részt?

Az egyes szervezetekben természetesen eltérő mértékben vennének részt a fiatalok egyes csoportjai. A két legnépszerűbb szervezet körül a hobbiegyesület inkább a lányok, míg a sportegyesület inkább a fiúk számára vonzó. Az ifjúsági szervezetek és a diákönkormányzat potenciális tagsága igen hasonló egymáshoz, mindkettőben az átlagnál nagyobb arányban vállalnának szerepet a lányok, a jeles tanulók és az általános iskolások. Az egyházi életben való aktív részvétel jellemzőbb a gyenge tanulókra (körükben 35 százalék volt az igennel válaszolók aránya). Érdekképviselői munkára nagyobb arányban vállalkoztak a jeles tanulók és az általános iskolások, míg a pártkarrier elsősorban a fiatalabbak, a jeles tanulók és a diplomás apák gyermekei számára volt vonzó (utóbbiak 19 százaléka venne részt pártpolitikai szervezetben).

A közéleti szerepvállalást nemcsak az egyes szervezetekben, hanem az egyes mozgalmakban való részvételi hajlandóság is befolyásolja, ez segít megmutatni, hogy milyen világgéppel rendelkeznek a diákok. A fiataloknak felsoroltunk tíz különböző mozgalmat és megkértük őket, mondják meg, részt vennének-e valamelyikben. Mint az alábbi táblázatban látható, a legtöbb jelentkezőre Nagykanizsáról a világbéke iránti mozgalom és az AIDS elleni küzdelem számíthat, míg a melegek jogaiért való küzdelem egyáltalán nem népszerű errefelé. A legtöbb bizonytalan a diákjogi és a sorkatonaság elleni mozgalomhoz való csatlakozásban volt (utóbbinál a fiúk körében háromszoros volt a csatlakozási hajlandóság, mint a lányoknál, de még így sem érte el az 50 százalékot).

Az alábbiak közül melyik mozgalom munkájában vennél részt?

	igen	nem	nem tudom
mozgalom a világbékéért	74	16	10
AIDS elleni küzdelem	70	20	10
környezetvédelmi mozgalom	68	22	10
mozgalom az állatkísérletek betiltására	68	22	10
szegénység elleni mozgalom	64	25	11
férfi és női egyenjogúság mozgalma	49	38	13
diákjogi mozgalom	43	41	16
idegengyűlölet elleni mozgalom	41	46	13
mozgalom a kötelező sorkatonai szolgálat ellen	27	58	15
mozgalom a homoszexuálisok jogaiért	3	86	11

százalékos megoszlások

A tíz különböző mozgalom egymáshoz való viszonyát korrelációs elemzéssel tártuk fel. Ez azt mutatta meg, hogy három „pária” mozgalom van, a melegek jogaiért való kiállítás, ami leginkább az idegengyűlölet elleni aktivitáshoz kötődik, a diákjogi mozgalom és a sorkatonai szolgálat eltörléséért való „harc”, amelyek egyaránt a világbéke mozgalommal szerepeltek gyakrabban együtt. A többi téma igen szorosan összefügg, és ezek ráadásul többségében globális mozgalmak, melyek könnyen vállalható célokat fogalmaznak meg (ellentétben például a melegek mozgalmával).

A két kérdést összevonva klaszteranalízis segítségével feltártuk a diákok közéleti szerepvállalás-csoportjait. A számítógép négy klasztert különített el, amelyek az alábbiak alapján határozhatók meg.

Az első klaszter azokat a diákokat tartalmazza, akik az átlagnál jóval alacsonyabb arányban vennének részt valamilyen mozgalomban, illetve szervezeti munkában. Köztük

nagyobb arányban találunk fiúkat, szakmunkástanulókat, alacsony végzettségű apák gyermekeit és gyenge tanulmányi eredményű fiatalokat.

A második klaszterbe tartozó diákok némiképp az első klaszter ellentétei. Ők azok, akik az átlagnál nagyobb arányba vennének részt minden szervezet munkájában, és csatlakoznának a legtöbb mozgalomhoz, kivéve érdekes módon a melegek jogaiért, a nemi egyenjogúságért küzdő és az idegengyűlölet elleni mozgalmakat, vagyis azokat, amelyek a kirekesztés valamelyik formájával szállnának szembe. A klaszterben nagyobb arányban találunk szakközépiskolásokat, érettségizett apák gyermekeit és gyengébb tanulókat.

A harmadik – és egyben legkisebb – klaszter tartalmazza a diákaktivistákat. Ők a mozgalmak közül egyetlenben, a diákjogiban vennének részt az átlagnál nagyobb arányban, míg az átlagnál kevésbé szimpatikus nekik az idegengyűlölet elleni és az állatkísérletek betiltásáért való küzdelem. Az egyes szervezetek közül a diákönkormányzat és az ifjúsági szervezetek munkájában vennének részt nagyobb arányban. Ők nagyobb részt gimnazisták, diplomás szülők gyermekei és jeles tanulók.

A negyedik, legnagyobb klaszter részben a harmadik ellentéte, ugyanis az ide tartozó fiatalok pont a diákjogi mozgalomban és a diákönkormányzati munkában vennének kevésbé részt, egyfajta „antidiák” attitűddel. Ugyanakkor az átlagnál szimpatikusabbak számukra a kirekesztés elleni mozgalmak tevékenysége. A klaszterben többségben vannak a lányok, a szakmunkástanulók és az alacsony iskolázottságú apák gyermekei.

Ha összehasonlítjuk a közéleti részvétel alapján képzett klasztereket és a közéleti érdeklődés klasztereit, akkor megtudhatjuk, hogy a két dimenzió milyen kapcsolatban áll egymással.

Az egyes klaszterekbe tartozó fiatalok százalékos megoszlása

	nem résztvevő	résztvevő	diákaktivista	antidiák	összesen
érektelen	13	2	3	11	29
közéleti	7	7	6	10	30
érdeklődő	2	7	3	4	17
rendezvény-centrikus	3	5	6	11	24
összesen	25	21	18	36	100

A táblázat adataiból csak néhány fontos elemet emelnénk ki. Látható, hogy az érektelen csoportba tartozó fiatalok inkább a negatívabb klaszterekbe kerültek a részvételi aktivitás alapján is, többségük „nem résztvevő”. Ez fordítva is igaz, a „nem résztvevők” túlnyomó többsége „érektelen”. A nagyobb közéleti érdeklődés ugyanakkor legkevésbé a

„diákaktivista” csoportban zajlik le, sőt az ide tartozó fiatalok inkább „antidiák” beállítódásúak. Ez annak a veszélyét rejti magában, hogy aki igazán érdeklődő a közélettel kapcsolatban, az nem a diákönkormányzati terepen keres magának elfoglaltságot.

A közéleti szerepvállalásról szóló blokk végén 15 állítást soroltunk fel a fiataloknak és megkérdeztük, mennyire értenek velük egyet. A következő táblázat az egyetértés mértékét és a bizonytalanok százalékos arányát mutatja az egyes kijelentéseknél. Markáns egyetértés három, jelentős egyet nem értés pedig négy itemnél volt megfigyelhető. Az azonban jelzésértékű, hogy a legnagyobb egyetértést a döntéshozatalba való túl sok ember bevonásának ellenzése okozta.

Kijelentések	Egyetértés (százfokú skálán)	Bizonytalanok aránya (%)
Ha túl sok embert vonunk be a döntésekbe, állandó konfliktusokkal kell szembenéznünk.	67	13
Itt lenne az ideje, hogy fiatalokkal frissítsék fel a döntéshozó testületeket.	66	17
A fiataloknak nincs elég tapasztalatuk a politikához.	60	9
A fiatalokra manapság annyi teher hárul, hogy nem érnek rá a közéleti szerepléssel foglalkozni.	56	12
Jelentős ellentétek vannak a tanuló és dolgozó fiatalok érdekei közt.	54	18
Minden kérdést a nagy nyilvánosság előtt kell megvitatni	52	12
A politikai szervezetek nem törődnek a fiatalokkal.	49	12
A fiatalok dinamikusabban tudják politikai érdekeiket képviselni.	48	15
A közéleti szereplésből nem lehet meggazdagodni.	48	17
A politikai pártok jó karrierlehetőséget jelentenek a fiataloknak.	48	19
Nincs értelme a közéleti aktivitásnak, mert úgysemm változik semmi.	45	19
A döntéseket szűk körben kell meghozni, mivel nem érthet mindenki mindenhez.	38	12
Csak sztrájkokkal és tüntetéssel lehet elérni valamit.	37	8
A közéleti szereplés nem a fiatalok dolga.	36	11
Nincsenek olyan fiatalok, akik hatékonyan képviselhetnék korcsoportjuk érdekeit.	27	11

Ha a fenti kijelentésekre megnézzük hogyan reagáltak a diákok egyes csoportjai, akkor azt tapasztaljuk, hogy a legnagyobb különbség az iskola típusában volt, leginkább ez határozza meg a közéleti szerepvállalással kapcsolatos kijelentések értékelését. Az iskolatípusok közül is elsősorban a szakmunkástanulók véleménye tért el az átlagtól, ők kevésbé értettek egyet azzal, hogy a döntéseket szűk körben kell meghozni, ellenben az

itemek többségével nagyobb arányban értettek egyet. Ez alól négy kivétel van, kettő esetén nem volt eltérés az átlagtól („a politikai szervezetek nem törődnek a fiatalokkal” és „nincsenek olyan fiatalok, akik hatékonyan képviselhetnék korcsoportjuk érdekét”), míg kettő esetén a gimnazisták véleménye volt eltérő, ők kevésbé hitték, hogy a közéleti szereplés nem a fiatalok dolga, ellenben azzal azért nagyobb mértékben értettek egyet, hogy a fiatalokra annyi teher hárul, hogy nem érnek rá a közéleti szerepvállalásra. Ez első látásra nagy ellentmondás, a megoldás az lehet, hogy az utóbbi állításnál az egyetértés igazából a teherviselésre és nem a szerepvállalásra vonatkozott (más kutatásokból tudjuk, hogy a gimnazisták az átlagosnál jobban leterheltnek érzik magukat).

Az iskola típusán kívül még három dimenzió alapján találhatunk eltéréseket. A lányok nagyobb mértékben értettek egyet négy negatív itemmel („nincs értelme a közéleti szerepvállalásnak”, „csak sztrájkokkal és tüntetéssel lehet elérni valamit”, „jelentős ellentétek vannak a dolgozó és tanuló fiatalok közt” és „a fiataloknak nincs elég tapasztalatuk a politikához”), de ezzel együtt azt is erősebben vélték, hogy a fiatalok dinamikusabban tudják képviselni politikai érdekeiket – talán ezzel pótolva a tapasztalatot.

A tanulmányi átlag és az apa iskolázottsága ugyanannál a két kérdésnél tett különbséget, a sztrájkok és tüntetések hatására, valamint a politikai pártokban befutható karrier lehetőségére vonatkozó kérdésekkel egyaránt az alacsonyabb iskolázottságú apák gyermekei és a gyengébb tanulók értettek egyet nagyobb arányban.

Külön érdekesség megvizsgálni, hogy a közéleti szerepvállalás egyes csoportjaiba sorolt diákok miként vélekedtek ezekről az itemekről.

A „nem résztvevő” diákok logikus módon kevésbé értettek egyet olyan itemekkel, mint a nyilvánosság bevonása, a fiatalok dinamizmusa vagy a pártkarrier, és azt sem gondolták, hogy itt az ideje a frissítésnek a döntéshozó testületekben. A „résztvevőkre” szintén logikusan jellemző, hogy kevésbé vélik úgy, hogy nincs értelme a közéleti aktivitásnak, ugyanakkor más aktivitási itemek tekintetében körükben sincsenek nagy eltérések az átlagtól. Egy eltérés azonban külön kiemelésre méltó, az ide tartozó fiatalok körében volt a legnagyobb egyetértés abban, hogy a döntéseket szűk körben kell meghozni. Ez azért megmutatja a közéleti szerepvállalás „résztvevőinek” másik arcát is (és emlékezzünk, körükben jelentősen ott volt a kirekesztő mozgalmakkal szembeni halvány ellenérzés is).

	nem résztvevő	rész-vevő	diák-aktivista	anti-diák	Főátlag
Ha túl sok embert vonunk be a döntésekbe, állandó konfliktusokkal kell szembenéznünk.	61	62	62	77	67
Itt lenne az ideje, hogy fiatalokkal frissítsék fel a döntéshozó testületeket.	58	69	59	73	66
A fiataloknak nincs elég tapasztalatuk a politikához.	45	54	62	71	60
A fiatalokra manapság annyi teher hárul, hogy nem érnek rá a közéleti szerepléssel foglalkozni.	58	57	58	54	56
Jelentős ellentétek vannak a tanuló és dolgozó fiatalok érdekei közt.	42	48	57	64	54
Minden kérdést a nagy nyilvánosság előtt kell megvitatni	45	51	46	60	52
A politikai szervezetek nem törődnek a fiatalokkal.	44	42	52	54	49
A fiatalok dinamikusabban tudják politikai érdekeiket képviselni.	34	47	35	62	48
A közéleti szereplésből nem lehet meggazdagodni.	37	48	40	58	48
A politikai pártok jó karrierlehetőséget jelentenek a fiataloknak.	35	43	36	63	48
Nincs értelme a közéleti aktivitásnak, mert úgysem változik semmi.	42	29	41	55	45
A döntéseket szűk körben kell meghozni, mivel nem érthet mindenki mindenhez.	42	45	40	32	38
Csak sztrájkokkal és tüntetéssel lehet elérni valamit.	34	24	27	52	37
A közéleti szereplés nem a fiatalok dolga.	33	27	35	43	36
Nincsenek olyan fiatalok, akik hatékonyan képviselhetnék korcsoportjuk érdekeit.	30	24	27	28	27

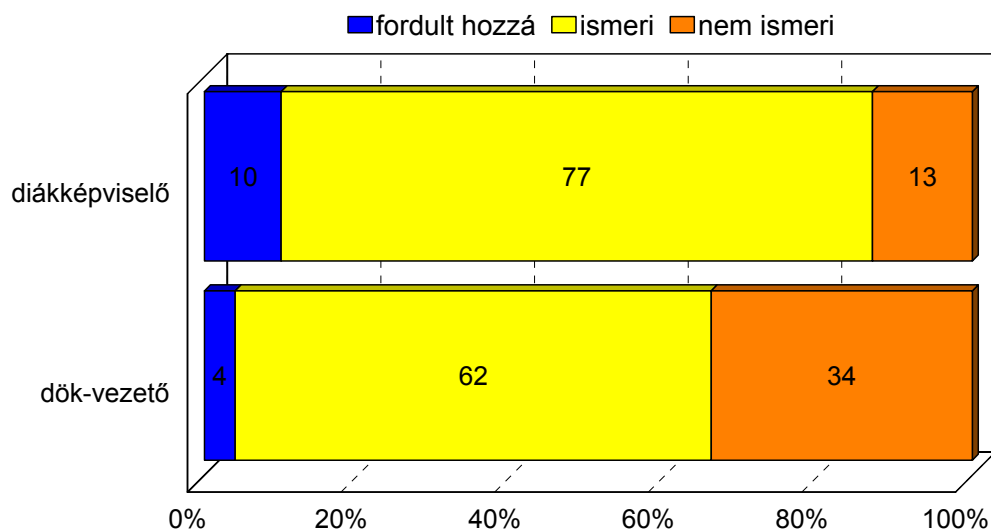
A „diákaktivisták” körében nincs az átlagtól való pozitív irányú szignifikáns eltérés, ellenben ők kevésbé hiszik azt, hogy a közéleti szereplésből nem lehet meggazdagodni, és hogy a pártok jó karrierlehetőségeket kínálnak. Az viszont legalábbis furcsa egy diákaktivistától, hogy kevésbé véli azt, hogy a fiatalok dinamikusabban tudják politikai érdekeiket képviselni. Az „antidiák” attitűd ezzel szemben inkább a szélsőségesebb, extrémebb válaszkategóriák kiválasztásánál nyilvánult meg, az ide tartozó diákok jobban egyetértettek az itemek többségével, legyenek azok negatív vagy pozitív irányultságúak. Szignifikáns egyet nem értés csak a döntések szűk körben való meghozatalával kapcsolatos item esetén merült fel.

6. VÉLEMÉNYEK A DIÁKÖNKORMÁNYZATRÓL

A kérdőívben néhány külön kérdés is foglalkozott a diákönkormányzat intézményével. A diákönkormányzat elnökét a fiatalok több mint kétharmada, 68 százaléka ismeri, de többségük még soha nem kereste meg jogsérelmével. Olyan fiataalt, aki fordult már hozzá valamilyen problémával csak elvétve találni, mindössze a tanulók 4 százaléka kereste meg az iskolai diákönkormányzat vezetőjét. Köztük nagyobb arányban vannak a 11. évfolyam tanulói (de teljesen hiányoznak a 12. és 13. évfolyamosok) és a szakközépiskolások. Akik nem ismerik a DÖK elnökét, azok közt nagyobb számban találjuk a szakmunkásképzősöket, az alacsony végzettségű apák gyermekeit, és a 9. évfolyamosokat (akik még épp csak bekerültek a középiskolába).

A diákképviselők ismertsége ennél jóval magasabb, de ez nem is meglepő, mivel ők a diákok közvetlen közelében tevékenykednek. Mindössze 13 százalék azok aránya, akik nem ismerik a diákképviselőjüket (többségükben a szakmunkástanulók és a 13. évfolyamosok), míg a fiatalok egytizede már felkereste őket valamilyen problémával. Utóbbiak között nagyobb arányban vannak ismét a 11. évfolyamosok.

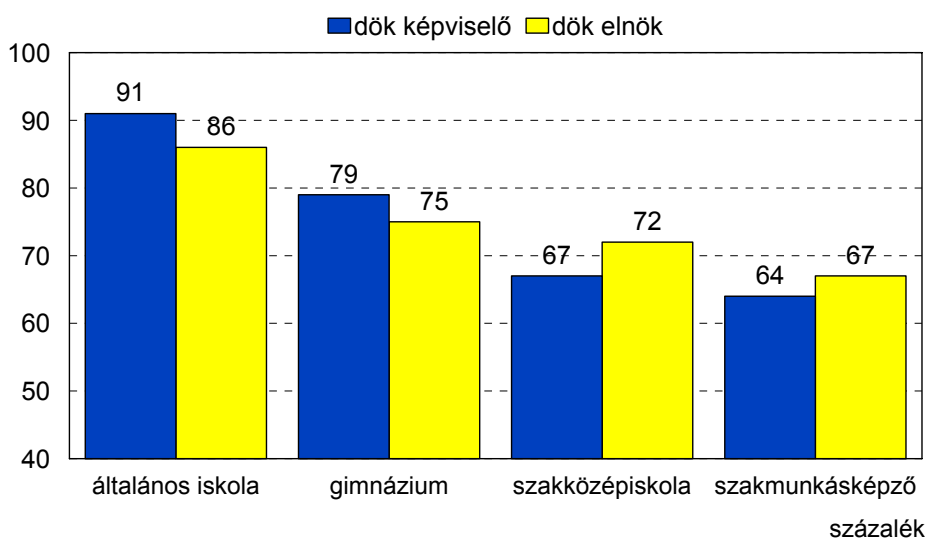
A diákönkormányzati szereplők ismertsége

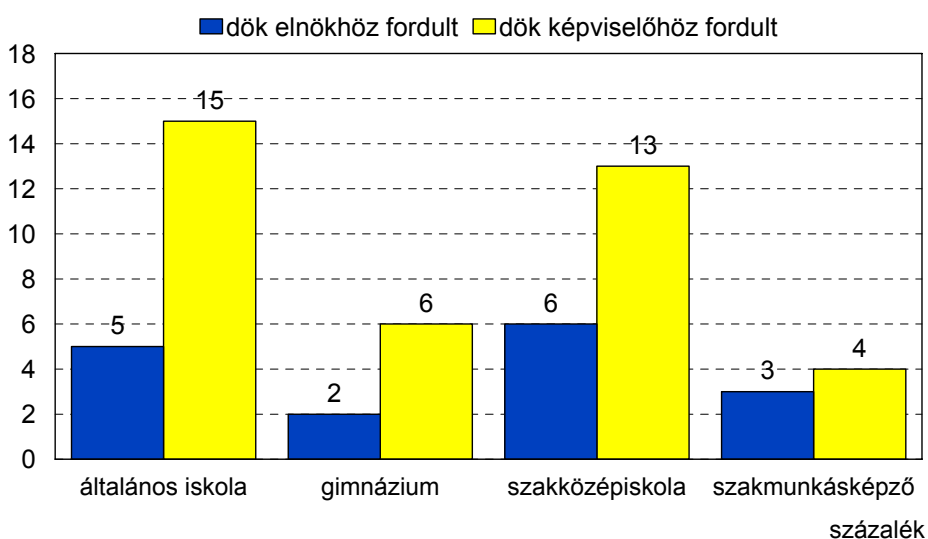
Az iskola típusa jelentősen befolyásolja a diákönkormányzat intézményének ismertségét és igénybevételét egyaránt. A gimnazisták (akik közt jóval nagyobb arányban

vannak jelen az iskolázottabb, a közéleti szereplés iránt érdeklődőbb, nagyobb kulturális tőkével rendelkező szülők gyermekei) jóval nagyobb arányban ismerik ezeket az intézményeket, mint a többi középiskolában, de ugyanakkor nem igaz, hogy többször fordulnak hozzájuk, ez inkább a szakközépiskolásokra jellemző.

A diákönkormányzati csatorna ismerete az iskolatípusok dimenziójában

A diákönkormányzati csatorna használata az iskolatípusok dimenziójában

A diákönkormányzat elnökéhez fordulás és az osztályképviselőhöz felkeresése nem

független egymástól. Számszerűsítve ez azt jelenti, hogy a tanulók 3 százaléka fordult már mindkét helyre, s teljesen passzívnak 89 százalékuk tekinthető. Az alábbi táblázat a két „intézmény” megkeresésének százalékos arányait mutatja.

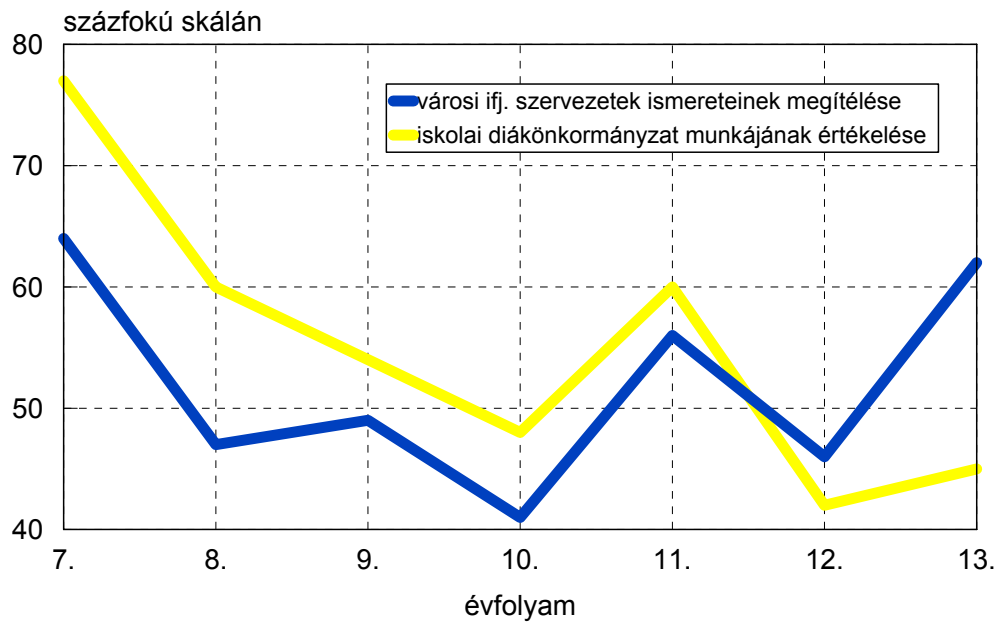
		<i>Diákönkormányzat elnökét</i>	
		<i>felkereste</i>	<i>nem kereste fel</i>
<i>osztály- képviselőt</i>	<i>felkereste</i>	3	7
	<i>nem kereste fel</i>	1	89

A diákönkormányzati blokkban egy kérdés városi ifjúsági szervezetek működésének megítélésére is vonatkozott. A diákok 50 pontra értékelték a százfokú skálán azt, hogy ezen szervezetek mennyire ismerik a városban tanuló diákok elképzeléseit. Ez az érték alapvetően a bizonytalanságot jelzi a kérdés megítélésében. Ezt az is mutatja, hogy a diákok 15 százaléka egyáltalán nem tudta megítélni a kérdést. Ez az index valamivel magasabb az általános iskolákban (56 pont) és igen alacsony a szakmunkásképzőkben (38 pont). Hasonlóképpen pesszimistábbak e tekintetben a gyengébb tanulók és a szakképesítéssel nem rendelkező szülők gyermekei (ez a két tényező, mint láttuk, szorosan összefügg).

A diákoknak értékelni kellett az iskolai diákönkormányzat működését is. Erre 8 százaléuk adott jelest és 6 százalék „buktatott”. Százfokú skálán kifejezve az index értéke 56 pont, vagyis inkább elégedettek a diákok a DÖK-ök működésével. Ennek az indexnek az értéke nagyon hasonlóan mozog az előzőéhez, itt is az általános iskolások az elégedettebbek (69 pont) és a szakmunkások az elégedetlenebbek (47 pont), és hasonlóan hat az apa iskolai végzettsége is a válaszokra.

Igazán akkor érdekes a kép, ha a két kérdést az évfolyam dimenziója mentén vizsgáljuk. Látható, hogy igazából a hetedikesek fogalmaztak meg pozitív véleményeket, náluk még – életkori sajátosságból fakadóan – viszonylag alacsony a kritikai szemlélet e tekintetben. A vélemények a középiskola folyamán egyre romlanak, ez alól kivételt a 11. évfolyam (a középiskolai harmadikosok) képeznek. Régi tapasztalat, hogy jobbra belőlük kerülnek ki az aktív diákvezetők és képviselők, ők már elég tapasztaltak a középiskolákban, de még nem terheli annyira őket a továbbtanulás és pályaválasztás problémája. Ez azonban csak egy lokális csúcs, a 12. évfolyamosok ismét kritikusabbak, majd a 13. évfolyamban emelkedik ismét az index, de csak a városi ifjúsági szervezetek vonatkozásában szignifikánsan.

Vélemények az ifjúsági és diákszervezetekről

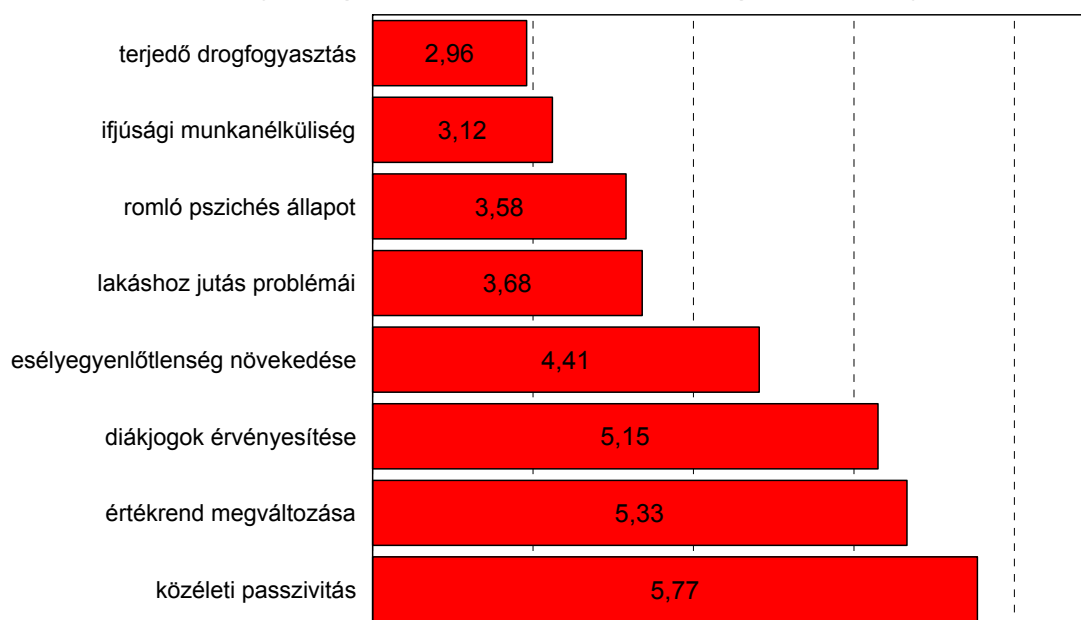

7. IFJÚSÁGI PROBLÉMAPERCEPCIÓ

A fiatalok problématudatának feltérképezésekor először arra kértük őket, hogy nyolc ifjúsági problémát rangsoroljanak egymáshoz képest. Ezek között igen különböző problémák szerepeltek, és két itemmel (diákjogok érvényesítése, fiatalok közéleti passzivitása) kitértünk az érdekvérvényesítés és a közéleti szerepvállalás problémakörére is.

A következő ábra a problémák sorrendjét mutatja a probléma-indexekkel együtt. Az indexek 1 és 8 közötti értékeket vehettek fel, és a helyezéseknek megfelelően minél kisebb ez az érték, annál fontosabb problémának tartották az itemet a fiatalok.

Az ifjúsági problémák fontossági sorrendje

Mint látható, a legfontosabb ifjúsági probléma a városi ifjúság véleménye szerint a terjedő drogfogyasztás. A 2,96-os index azt jelenti, hogy ezt az itemet a diákok nagy többsége legalább az első négyben szerepeltette, és nagyon sokan az első helyen. Szorosan ezt követi az ifjúsági munkanélküliség, míg jelzésértékű, hogy ilyen problémák mellett a közéleti passzivitás – a korábbi kritikai hangok ellenére – lényegtelennek tűnik.

A nyolc problémátípust faktoranalízis segítségével három csoportba soroltuk, hogy megtudjuk, hogyan rendeződnek el a fiatalok gondolkodásában. Az első csoportba a drogfogyasztás és a romló pszichés állapot kerültek, amelyeknek közös az eredőjük, mentálhigiénés problémákról van szó. A csoport átlaga 3,27, ezzel ez a legfontosabb

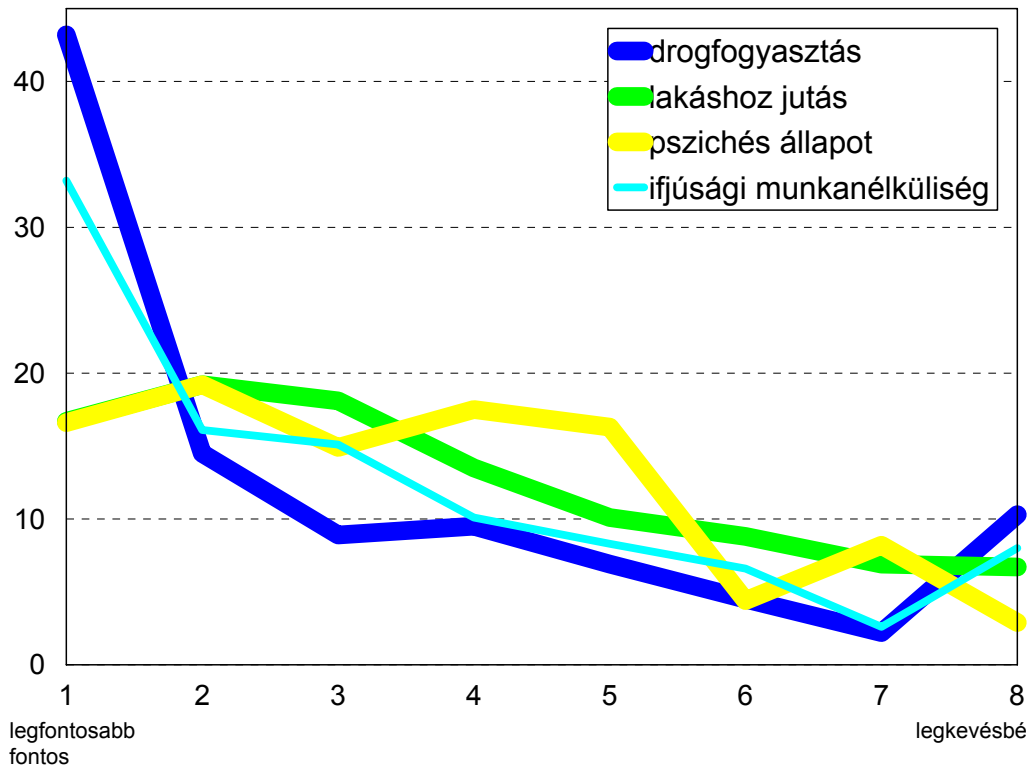
probléma-csoport. Ezek a problémák az átlagnál is fontosabbak az általános iskolások, különösen a hetedikesek, a jó tanulók és a diplomás apák gyermekei számára.

A második csoportba az ifjúsági munkanélküliség és a lakásproblémák kerültek, ezek tipikusan az egzisztenciával, megélhetéssel kapcsolatos itemek. Itt a csoport átlaga 3,41, vagyis csak kevéssel marad le az előző faktort alkotó két itemtől. (Egyébként az első két faktor négy iteme egyben a lista négy legfontosabb iteme is.) Ezek a problémák fontosabbak a szakmunkástanulók, a 13. évfolyamosok számára, előbbieknél a nehezen konvertálható tudásbázis, utóbbiaknál a közvetlenül bekövetkező gondok miatt. A faktor fontossága egyébként az apa iskolai végzettségének növekedésével csökken, vagyis itt is kimutatható, hogy a magasabb társadalmi státuszú családokban az egzisztenciális problémák tudata alacsonyabb, az itt élő fiatalok bizakodóbbak.

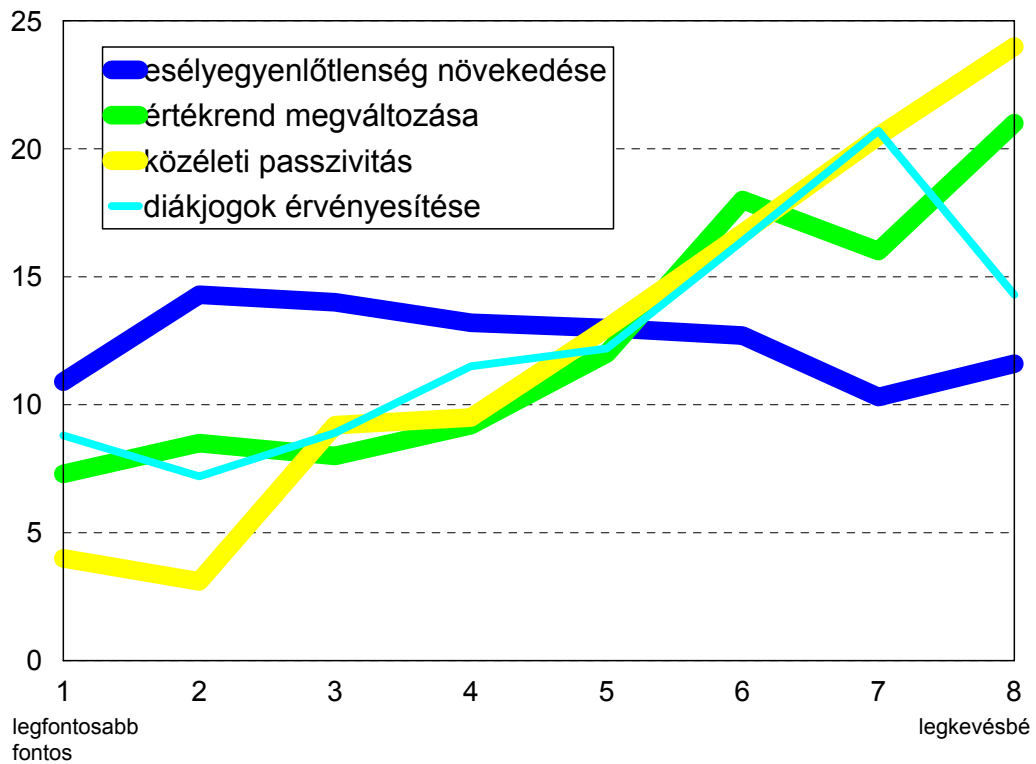
A harmadik csoport a maradék négy item (diákjogok, esélyegyenlőtlenség, értékrend változás és közéleti passzivitás), ezeket talán a „világkép” címszó alá vonhatjuk. A csoport átlaga 5,16, vagyis jól látszik, hogy az ide került itemek a kevésbé fontosak. Ami a társadalmi-demográfiai megoszlást illeti, a faktor problémáit lényegesebbnek tartják a fiúk (akikben általában magasabb a közéleti szerepvállalás iránti hajlandóság), a szakmunkástanulók és a gyengébb tanulmányi átlaggal rendelkező fiatalok.

A következő két ábra a négy legfontosabb probléma, illetve a harmadik faktor, a világképpel kapcsolatos problémák megítélését mutatja. Az egyes problémáknál százalékos megoszlásban van jelezve az egyes helyezésekre (1-8) jutott válaszmennyiség.

A négy legfontosabb probléma megítélése

A világgéppel kapcsolatos problémák megítélése

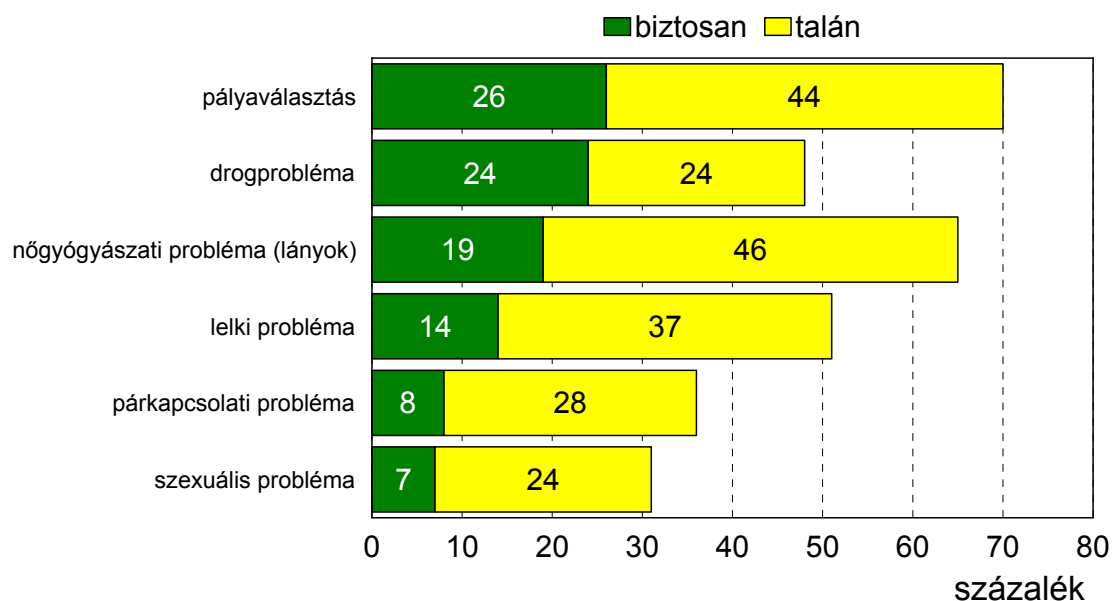
Az ifjúsági problémátudatot több tényező is befolyásolhatja, de az egyik legfontosabb alakító eleme ennek maga az iskola. Hipotézisünk szerint az iskola típusa meghatározó a problémátudat kialakulásában, az egyes problémátípusokkal kapcsolatos szocializációban. A következő táblázatban az egyes iskolatípusok szerint bontva mutatjuk be a sorrendbe helyezett problémákat.

Sorrend	Általános iskola	Gimnázium	Szakközépiskola	Szaktanulmánykészítő
1.	drogfogyasztás	pszichés állapot	drogfogyasztás	munkanélküliség
2.	pszichés állapot	munkanélküliség	munkanélküliség	lakásproblémák
3.	munkanélküliség	drogfogyasztás	lakásproblémák	esélyegyenlőtlenség
4.	lakásproblémák	értékrend változás	pszichés állapot	pszichés állapot
5.	diákjogok	lakásproblémák	esélyegyenlőtlenség	drogfogyasztás
6.	esélyegyenlőtlenség	esélyegyenlőtlenség	diákjogok	diákjogok
7.	közéleti passzivitás	diákjogok	értékrend változás	értékrend változás
8.	értékrend változás	közéleti passzivitás	közéleti passzivitás	közéleti passzivitás

A táblázatnak több elgondolkodtató megállapítása is van. A drogfogyasztás érdekes módon kevésbé jelentős probléma a gimnáziumokban és különösen a szaktanulmánykészítő iskolákban. Előbbinél még lehet ok az alacsonyabb fertőzöttségi arány, az utóbbinál azonban már kevésbé. A munkanélküliséget leginkább a szaktanulmánykészítők érzik fontosnak (hasonlóan a lakásproblémákhoz, a korábban már utalt jellemző munkaerőpiaci hátrányok miatt), míg az általános iskolásoktól ez még messze lévő probléma. A pszichés állapot viszont a gimnazisták szerint nagyobb probléma, ennek magyarázata a gimnáziumokban tanulók nagyobb leterheltsége lehet. Az esélyegyenlőtlenség viszont megint a szaktanulmánykészítők szerint nagyobb gond, ami újból az ő munkaerőpiaci és egyben társadalmi pozícióik gyengébb voltát mutatja.

Feltettünk egy kérdést arra vonatkozóan, hogy ha működne a városban egy ifjúsági ambulancia, akkor milyen problémákkal fordulnának oda a fiatalok. Hat problémátípust soroltunk fel, ebből egy (a nőgyógyászati problémák) kifejezetten a lányokra vonatkoztak, így a következő ábrán ennél az itemnél csak a lányok válaszait vettük figyelembe.

Az ifjúsági ambulanciához fordulást kiváltó problémák

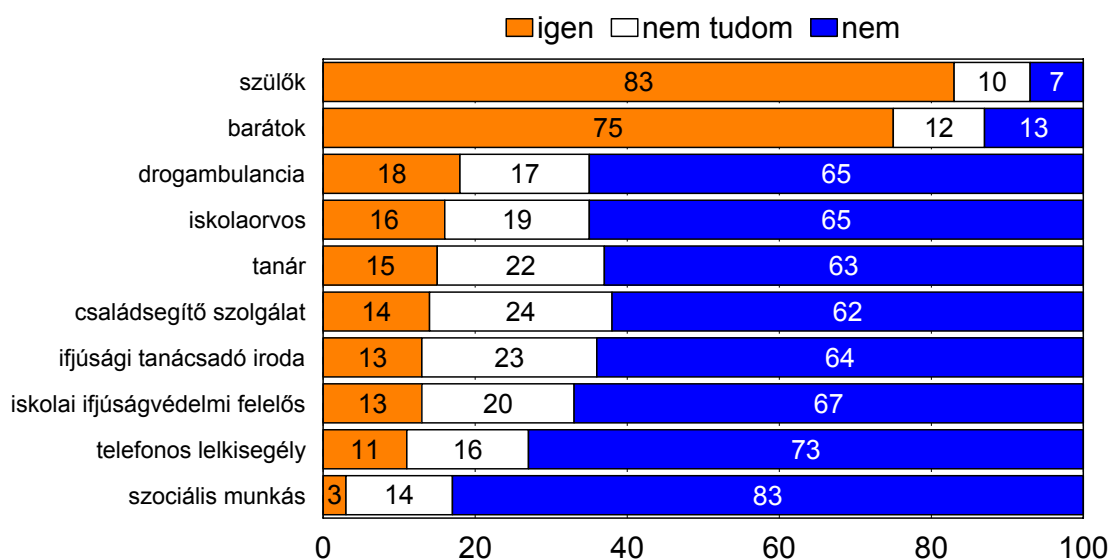
Mint látható, az ambulancia szolgáltatásainál még elég nagy a bizonytalanság. A legnagyobb biztonsággal a pályaválasztással kapcsolatos kérdések, problémák miatt keresnek fel a fiatalok az ambulanciát, de még itt is csak a válaszadók egynegyede mondta ezt biztosra. Ha az egyes válaszok közti összefüggéseket nézzük, leginkább a lelki probléma – párkapcsolat – szexuális felvilágosítás problémaköre járt együtt a válaszoknál, ami nem meglepő, mivel ezek valóban egy nagyobb problémacsoport különböző elemei.

Ami az egyes társadalmi-demográfiai csoportok közti különbséget illeti, egyedül a drogprobléma esetén nem találtunk ilyet, ennél mindenki viszonylag egyöntetűen válaszolt. A pályaválasztás tekintetében az általános iskolások és a gimnazisták fordulnának nagyobb arányban az intézményhez. A lelki problémák miatt a lányok, párkapcsolati gondok miatt pedig a szakmunkástanulók és az általános iskolások lennének az átlagnál gyakoribb vendégek. Utóbbi probléma esetén egyébként a szexuális felvilágosításhoz hasonlóan a rosszabb tanulók és az alacsonyabb végzettségű apák gyermekei vennék nagyobb arányban igénybe az ambulancia szolgáltatásait.

Ifjúsági ambulancia híján is van számos intézmény, ahová a fiatalok fordulhatnak problémáikkal. Mi a kérdőívben tíz ilyen intézményt soroltunk fel, és mint a következő ábrán látszik, igazából csak kettővel szemben volt alapvető bizalom, a formális csatornák használata a fiatalok többségéből nem váltott ki nagy egyetértést. Különösen furcsa a szociális munkásokkal szembeni bizalmatlanság mértéke. A harmadik helyen lévő intézmény, a

drogambulancia ugyanakkor jelzi a drogkérdés fontosságát, mivel ide általában *egy* típusú problémával lehet fordulni, a kábítószerrel, és a kérdésben szereplő „komoly” szó a fiatalok nagy részénél a drogot hívta elő problémaként (ami nem meglepő, hiszen a problématudatot is ez vezette), és irányította a drogambulanciához.

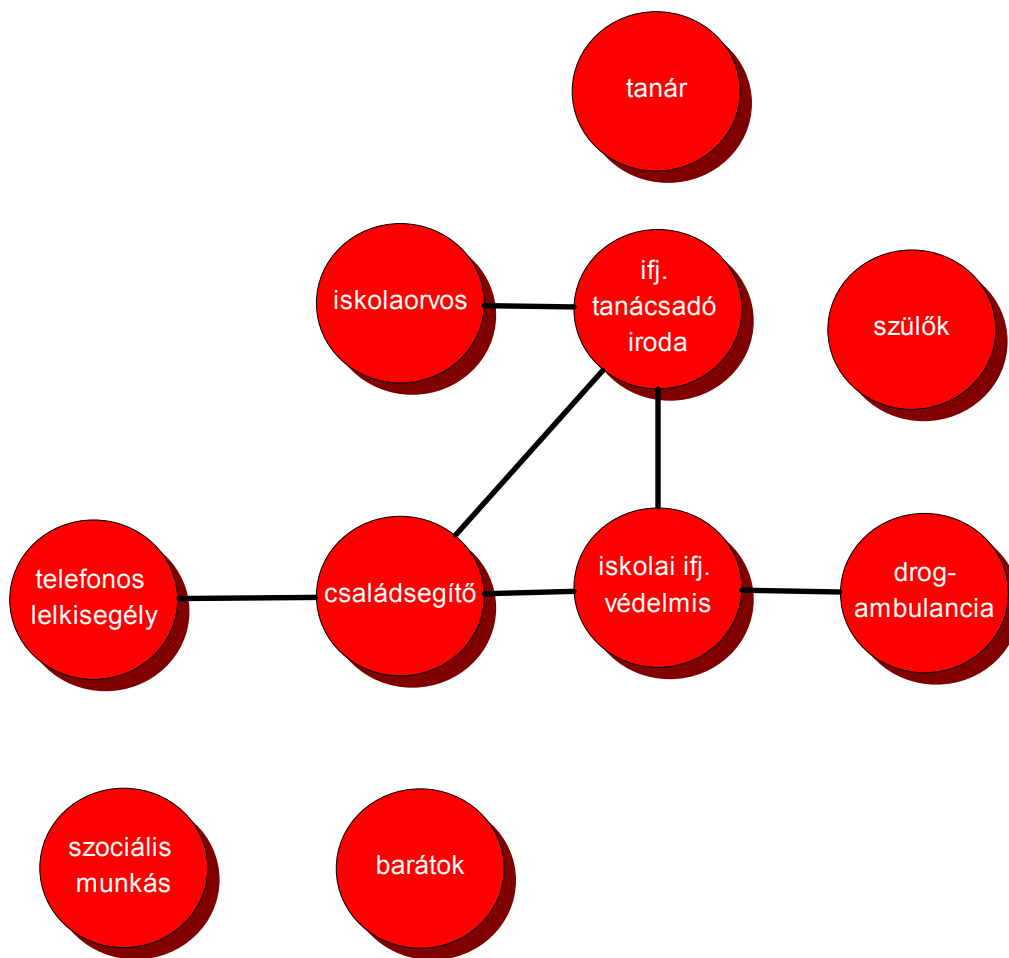
Hová fordulnál segítségért, ha valami komoly problémád támadna?

Korrelációs elemzéssel kimutatható, hogy mely intézmények megítélése hasonló a fiatalok körében. Érdekes, hogy a két legnagyobb bizalom övezte „intézmény” a szülők és a kortárs csoport megítélése nem jár együtt egyetlen más intézménnyel sem. Az ábrán, ahol a vonalak jelzik a meghatározó korrelációs kapcsolatot, ennek megfelelően ezek az itemek külön szerepelnek, de olyan más intézmények közelében, amelyekhez valamennyire azért hasonló a megítélésük.

Az intézmények megítélési hálójának van egy központi hármas eleme, az ifjúsági tanácsadó iroda, a családsegítő központ és az iskolai ifjúságvédelmi felelős. Ezek bármelyikét választotta egy fiatal, nagy valószínűséggel a másik kettőt is választotta. E hármas mindegyik eleméhez csatlakozik további egy-egy intézmény, és a korábban említett két önálló elem (szülők, barátok) mellett két további elemnek nincs kapcsolata egyik másikkal sem, a tanároknak és a szociális munkásnak. Külön érdekesség, hogy az iskolával kapcsolatos elemek (tanár, iskolaorvos, iskolai ifjúságvédelmis) nem alkotnak közös megítélésű csoportot.

A segítségül hívható intézmények korrelációs mátrixa

8. SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNYEK

A kutatási program során az ifjúsági ügyekben leginkább érintett önkormányzati képviselők, bizottsági szakértők és fiatalokkal foglalkozó szakemberek véleményét egy külön önkitöltős kérdőív segítségével gyűjtöttük be. A rövid kérdőívre 15 érintett szakember válaszolt, többségükben nők (11 fő), 30 és 45 év közöttiek (9 fő, a többiek ennél fiatalabbak voltak, mindössze egy fő volt 45 év felett). Emellett 19 intézményvezető is véleményt nyilvánított bizonyos kérdésekről (a szakértői és intézményi kérdőívek közt voltak átfedések).

8.1 Az ifjúsági érdekérvényesítés jellemzői Nagykanizsán

Először az ifjúsági érdekérvényesítés jellemzőiről kérdeztük a szakértőket. Ehhez a SWOT-analízis során alkalmazott mátrixot használtuk, amelyben a jellemzők között meg kellett nevezni az erősségeket, a gyengeségeket, a lehetőségeket és a veszélyeket. Erre a kérdésre több szakértőtől nem kaptunk választ, és legkevesebben a veszélyek megnevezésére vállalkoztak (bizonyos esetekben az egyes kategóriák össze is mosódtak). A négy kérdésre a következő konkrét említések érkeztek (a hasonló említéseket összevontuk).

Erősségek	VDÖK létrehozása, szervezett formák léte lehetőségek az elképzelések megvalósítására VDÖK képzések jogok és kötelességek ismerete a demokratikus szabályok ismerete intézmények összefogási törekvése, szándékaik
------------------	--

Az erősségeket három csoportra osztottuk. A legtöbben az elsőbe tartozó említéseket mondták, ami azért fontos, mert így erősségként leginkább az érdekérvényesítéssel foglalkozó szervezetek pusztá létét vázolták fel. Ezek a szervezetek így lehetőséget és keretet nyújtanak az elképzelések megvalósítására. Itt azonban az a legfontosabb információ, hogy városi szinten nincsen olyan sajátosság, ami az ifjúsági érdekérvényesítés erősségeként funkcionálna, ennek helyét a pusztá lét elismerése tölti be.

Az erősségek között vannak azok a tényezők, melyek az elmúlt tíz év termékei, a mai fiatalok pontosan ismerik jogait és kötelességeiket, valamint azokat a demokratikus játékszabályokat, amelyek mentén az érdekérvényesítés szerveződik. Ez azonban szintén nem városi, hanem valószínűleg országos sajátosság. Az egyetlen városi jellemzőként felvetett

téma az ifjúsággal foglalkozó szervezetek, intézmények összefogási törekvése, annak az útnak a keresése, amely a hatékony munkát segíti elő.

<i>Gyengeségek</i>	csekély támogatás, segítség hiánya tapasztalathiány programok hiánya nincsenek tapasztalt, felkészült vezetők fiatalok túlzott lelkesedése nincs intézményi háttér nincs differenciált középiskolai és általános iskolai érdekérvényesítés az oktatásból kikerülő fiatalok érdekérvényesítése nem megoldott kommunikációs problémák szervezetek nem ismertek szűkös vélemény-nyilvánítási lehetőségek a fiatalok passzivitása jogokkal való visszaélés ifjúságpolitikai koncepció hiánya
--------------------	---

A szakértők és intézményvezetők kritikai hozzáállása abban is megnyilvánult, hogy a gyengeségek köréből került ki a legtöbb említés. Ezek öt nagyobb csoportba sorolhatók. Az elsőbe általános jellegű problémák kerültek, melyek a legtöbb helyen akadályozzák a fiatalok hatékony érdekérvényesítését: kevés pénz, tapasztalat és program, esetenként a túlzott és naiv lelkesedés, ami hátráltatja a konkrét szakmai munkát (persze ennek hiánya is legalább ennyire hátráltató tényező lehet).

A második csoportba került gyengeségek talán a legfontosabbak. Ezek azt jelentik, hogy egyes csoportok, rétegek teljesen kikerülhetnek az efféle érdekérvényesítési körből. A konkrét említések az oktatási rendszerből kikerülőkre, és a munkanélküliekre vonatkoztak. Ugyanennek a problémakörnek egy másik dimenziója, hogy az érdekérvényesítési folyamatban nincs differenciált kezelése a középiskolásoknak és az általános iskolásoknak, holott érdekeik egy része jelentősen különbözik.

A harmadik csoport egyazon problémakör köré szerveződő gyengeségeket foglal össze, ezek pedig az információáramlás és a kommunikáció problémái. Külön problémakör a fiataloknak maguknak tulajdonított gyengeségek, a közömbösség és a jogokkal való visszaélés. Ezekre azért a „felnőttek” körében is találhatunk példát. Az utolsó „csoport” egy elemből áll, ami viszont visszautal az összes többire, ez pedig az ifjúságpolitikai koncepció hiánya, ahol egy keretben lehetne foglalkozni az összes vonatkozó kérdéssel. A nagykanizsai fejlesztési folyamatnak remélhetően valami ilyen végső output lesz a terméke.

<i>Lehetőségek</i>	a DÖK tevékenységének kiterjesztése a VDÖK hatáskörének kiterjesztése a szakemberek összeszervezése új szervezetek létrehozása (pl. ifjúsági információs iroda, ifjúsági bizottság, érdekegyeztetési fórum)
--------------------	---

A szakértők a lehetőségek listáját jóval szűkebbnek látták, mint a gyengeségeket. Itt alapvetően két típusba sorolhatók a továbbfejlődést segítő potenciális pozitívumok. Részben a már létező struktúrák (VDÖK, DÖK) tevékenységének valamilyen formában történő kiterjesztése, nagyobb hatáskör telepítése, vagy ezen struktúrák munkájának jobb megszervezése került elő, másrészt új szervezetek létrehozása. Utóbbiak keretében már konkrét javaslatok is születtek (ifjúsági információs iroda, ifjúsági bizottság, érdekegyeztetési fórum).

<i>Veszélyek</i>	az eltérő korosztályi érdekekből adódó problémák közömbösség a téma iránt városi források hiánya devianciák léte a régi mozgalmak példájára történő szerveződés
------------------	---

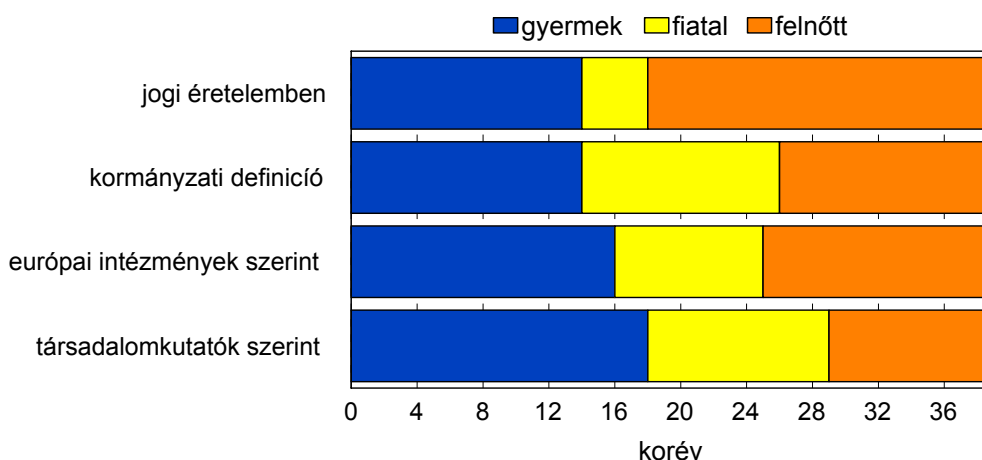
A felsorolt veszélyek egy része a korábbi gyengeségeknek megfelelően rendeződött különböző dimenziókba. Itt is megtalálható volt az eltérő érdekekből, a közömbösségből, a forráshiányból származó problémahalmaz, amely a szakértők szerint nemcsak a jelen gyengesége, hanem további veszélyt is jelent az ifjúsági érdekérvényesítésre. Két további veszélyt is megjelöltek a válaszadók, melyek eredetileg nem szerepeltek a gyengeségek listáján: egyik a devianciák megléte volt, amely általánosságban jelent veszélyt (inkább a fiatalokra, mintsem közvetlenül az érdekérvényesítésre), másik pedig a régi mozgalmak (pl. a KISZ) mintájára történő szerveződés, amelyet azonban részletesen nem fejtett ki az illető szakértő.

8.2 Az ifjúsági problémák

Az ifjúsági problémák megközelítésekor a legelső tisztázandó kérdés, hogy ki tartozik az ifjúság kategóriájába. A szakirodalomban többféle dimenzió mentén szerveződhetnek a besorolások: azonos jogi státusz; homogenitás: azonos társadalmi helyzet; közös társadalmi élmény; életkori azonosság.

Mivel az azonos jogi státusz alapján csupán a korlátozottan cselekvőképesek (14-18 év) tartoznak az ifjúság kategóriába, homogenitásról (azonos társadalmi helyzetről és közös élményvilágról) pedig nemigen lehet beszélni, az egyetlen működőképesnek tűnő szegmentáló dimenzió az életkor. A szükséges jogi szabályozókat is pontosabban lehet célozni, ha életkori különbségeket teszünk. Ugyanakkor nem jellemző, hogy következetesen húznák meg az életkori határvonalakat a szakemberek és a döntéshozók. A jogi szabályozás a 0-14 éves korú fiatalokat gyermeknek nevezi, a 14-18 éveseket fiatakkorúként definiálja, s 18 év felett beszél nagykorú felnőttekről. Ehhez képest az európai intézmények, nyilatkozatok kitolják a gyermekkort 2 évvel, s amikor fiatalokról szólnak, többé-kevésbé a 16-25 év közötti korosztályt értik alatta. A leghosszabb ifjú kort a kormányzati definíció és a társadalomkutatók határozzák meg, előbbiek 15-26 utóbbiak, a 18-29 év közötti lakosokat sorolják a fiatalok közé, de az ifjúságkutatók gyakran ennél is tovább szélesítik a kategóriát, s a 14-29 évesek problémáit tanulmányozzák.

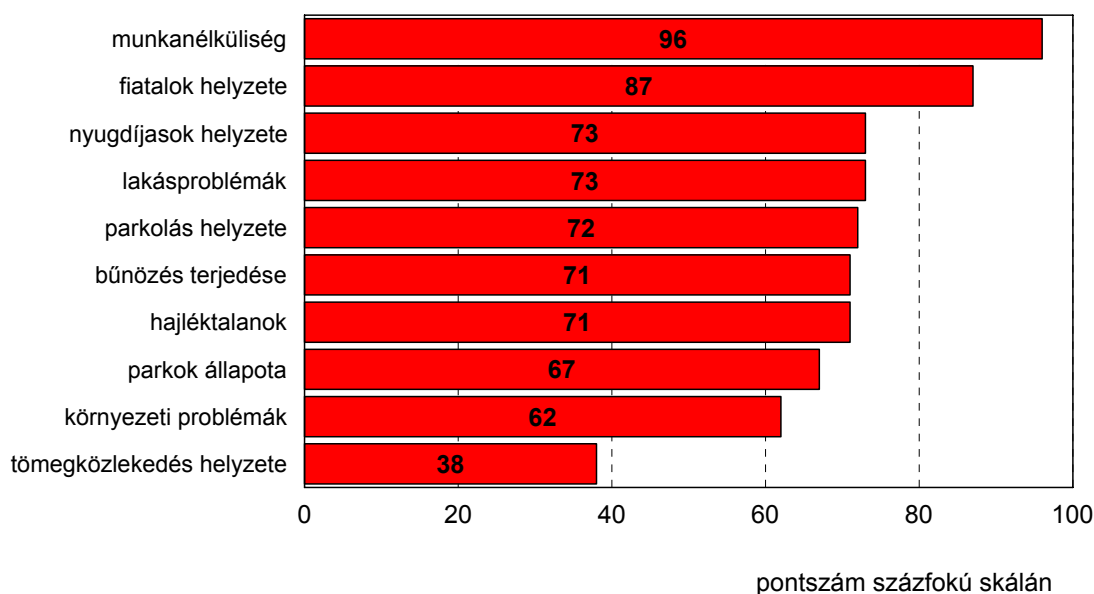
Életkori kategorizálás

Az ifjúság életkori alapon való meghatározása tehát nem egyértelmű, s ez a megosztottság jellemezte a válaszadókat is. A kérdezettek közül a legtöbben (10 fő) az ifjúságkutatók által alkalmazott 14-29 éves korosztályra tekintenek úgy, mint fiatalokra, de közel ennyien (9 fő) általában a 30 év alattiakat értik fiatalként. Hat-hat válaszadó gondolta, hogy fiatal az, aki lélekben fiatal, illetve akinek a fiatalokra jellemző problémái vannak, és csak kevesen vélték úgy, hogy az a fiatal, akire a környezete fiatalként tekint.

A problémákat illetően megkértük a szakértőket, hogy nyilatkozzanak, szerintük mi a városban a legfontosabb városi probléma. Összességében a válaszolóknak felsorolt 10 különböző városi problématerület közül a munkanélküliséget tekintik a legsúlyosabb problémának, százalékos skálán 96 pont az index értéke, de 80 fölé került a fiatalok helyzete is, mint városi probléma. A legalacsonyabb problémaindexeket a környezeti problémák és a tömegközlekedési helyzet kapta. Miután a válaszadók száma igen alacsony, így annyit jelenthetünk ki, hogy a munkanélküliség és a fiatalok helyzete (nyilván egymással összefüggésben) komoly gondot okoz a szakértők véleménye szerint, a tömegközlekedésben nincsenek jelentős problémák, a többi terület megítélése pedig igen hasonló egymáshoz.

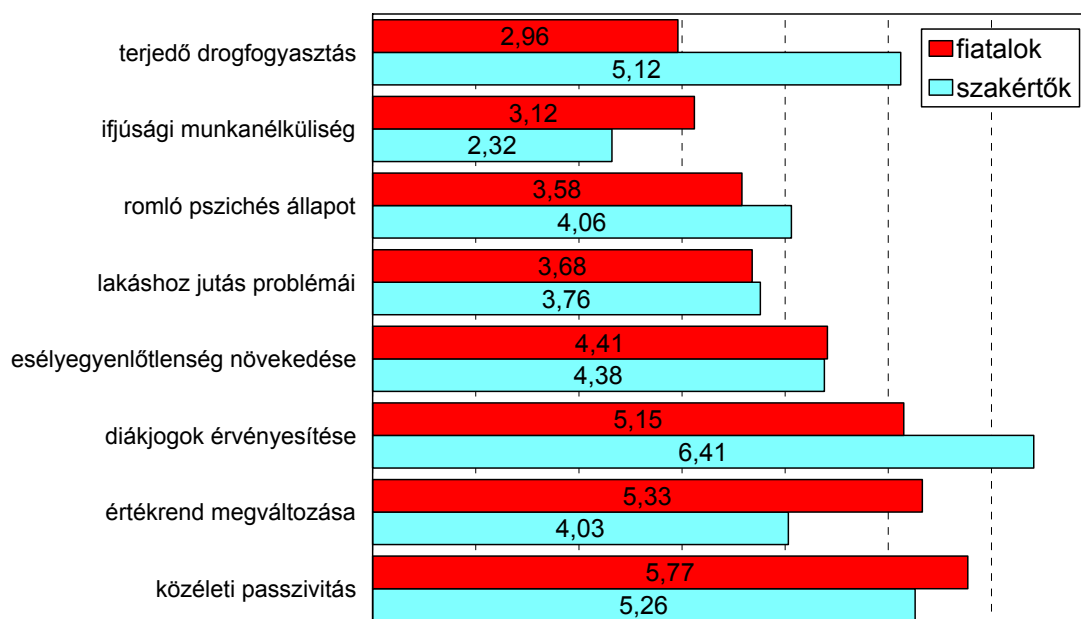
Mennyire súlyos probléma a városban?

Mivel az egyes ifjúsági problémák nem egyformán súlyosak, s az ifjúsági stratégiának, feladattervnek is prioritásokat kell majd megfogalmaznia, arra kértük a válaszolókat, hogy rangsoroljanak nyolc tipikus ifjúsági problémát egymáshoz képest, fontosság szerint.

Ha tehát kifejezetten az ifjúsági problémákat vizsgáljuk meg, akkor az derül ki, hogy a szakértők szemében a legnagyobb gondot az ifjúsági munkanélküliség okozza, és a legkevésbé problémásnak a diákjogok érvényesítését tartják. Az alábbi ábrán az látszik, hogy a diákok miként ítélték meg ezeket a problémákat súlyosságuk szerint (a kérdés nekik is ugyanígy lett feltéve). Miután itt rangsorról van szó, a magasabb értékek alacsonyabb fontosságot jelölnek (hiszen ezeket hátrébb helyezték a sorban).

Az ifjúsági problémák fontossági sorrendje

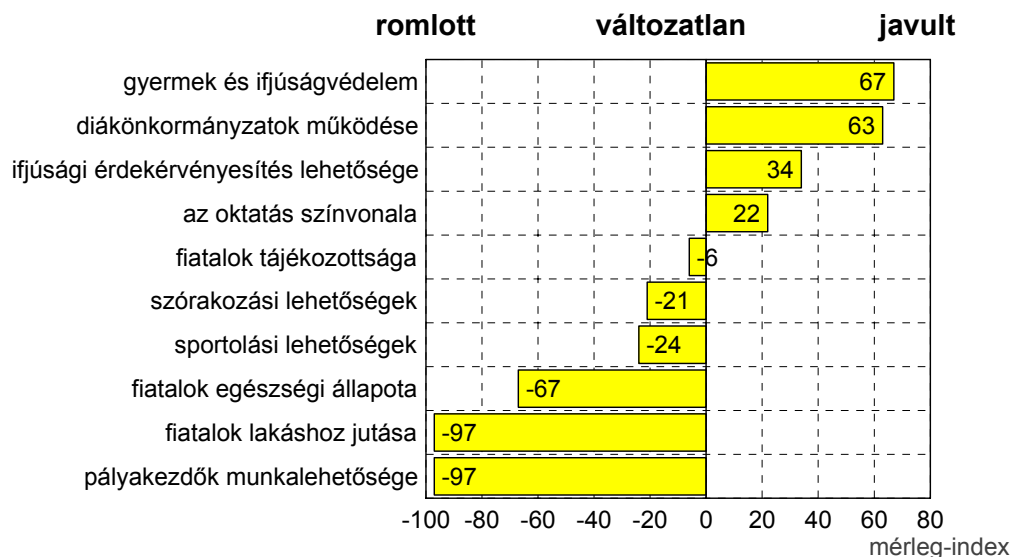

Az ábrán jól látszik, hogy négy probléma esetén van jelentősebb különbség a szakértők és a diákok véleménye közt. A diákok komolyabb gondnak tartják a terjedő drogfogyasztást és a diákjogok érvényesítését, előbbi a diák mintában a legkomolyabb ifjúsági probléma volt, a szakértőknél csak a hatodik helyre került. A szakértők viszont az ifjúsági munkanélküliséget és az értékrend megváltozását jelölték fontosabbnak. Ez nem meglepő, hiszen egyrészt a drogfogyasztás a fiatalok mindennapjaiban erősebben jelen van, mint a felnőttekében és a diákjogokkal kapcsolatos problémák is jobban szemet szúrnak nekik, másrészt viszont a felnőttek jobban érzik a munkanélküliség súlyát és érzékenyebben reagálnak az ő generációjukhoz képest történő értékrend-változásra is.

A szakértőknek felsoroltunk tíz ifjúsági területet is, és megkértük őket, értékeljék az adott területen bekövetkező változásokat az elmúlt tíz évben. A következő ábra mérleg-

indexen mutatja az adatokat, ahol a +100 a jelentős javulást, a 0 a változatlan ságot és a –100 a jelentős romlást jelzi.

Hogyan változott a helyzet az alábbi ifjúsági területeken 1990 óta a városban?

A fentiek alapján megerősítést nyert, hogy a legnagyobb kihívást a pályakezdeők munkához valamint a lakáshoz juttatása jelenti, ezeken a területeken 1990 óta határozottan romlott a helyzet, de a véleményt formálók szerint rosszabb lett a fiatalok egészségi állapota is. A sportolás és a szórakozás tekintetében csak kisebb romlás, a tájékozottságban változatlan ság, az oktatásban és az érdekvégyesítésben viszont kisebb mértékű javulás figyelhető meg a szakértők véleménye szerint. Jelentősebb javulást a gyermek- és ifjúságvédelem, valamint a diákönkormányzatok működésében láttak a válaszadók – amelyek azonban nem tartoznak a legfontosabb helyeken említett problémátípusok közé.

Mindent összevetve a szakértők azt állítják, hogy a nagykanizsai fiatalok helyzete a régió belül más hasonló városokkal nagyjából megegyező (39 pont a százfokú skálán).

8.3 Az önkormányzat szerepe

A szakértőknek feltettük azt a kérdést is, hogy az egyes helyi szereplőknek mekkora szerepe van az ifjúsági érdekvégyesítés fejlesztésében. Itt 11 szereplőt soroltunk fel.

Kinek mekkora szerepe van az ifjúsági érdekérvényesítés fejlesztésében?

Az ifjúsági érdekérvényesítés fejlesztésében a legfontosabb szerepe a szakértők szerint a diákönkormányzatoknak és az iskoláknak van. Ez első látásra egyértelműnek tűnik, de itt is azonnal megfogható az a probléma, amely az érdekérvényesítést pusztán az oktatási rendszeren belül képzelel el, ahol nagyobb tömegben vannak könnyebben elérhető fiatalok. Nagyobb szerepet ezeken kívül még az ifjúságsegítő intézményeknek és (negyedik helyen) maguknak a fiataloknak tulajdonítottak a szakértők. A különböző politikai és civil szervezeteknek kisebb, míg az egyházaknak pedig csak egészen kis szerepe van az ifjúsági érdekérvényesítés fejlesztésében. Az önkormányzat szerepe ebben a közepesnek tekinthető.

Ez utóbbit az is indokolhatja, hogy a szakértők véleménye szerint is csak kevésbé ismerik az önkormányzatnál, hogy mit szeretnének az itt élő fiatalok (42 pont a százfokú skálán). Ennél még kritikusabban értékelték, mikor az volt a kérdés, hogy a döntésekben mennyire veszik figyelembe a fiatalok igényeit (31 pont). Amikor ugyanezt a kérdéspárt a diákoktól kérdeztük meg, akkor az elsőre ők sokkal negatívabb választ adtak (mindössze 28 pont!), míg a másodikra nagyjából hasonlót (30 pont). Abban ugyanakkor pozitívan fogalmaztak a szakértők, hogy az elmúlt évekhez viszonyítva mennyire igyekszik az önkormányzat megismerni a fiatalok igényeit, a százfokú skálán ez a pontszám 66 volt.

A fenti vélemények ismerete után nem véletlen, hogy megkérdezett szakértők túlnyomó többsége úgy vélekedik, hogy az önkormányzatnak a jövőben kiemelten kell foglalkoznia az

ifjúsági problémákkal (a 34-ből 23 fő vélte így). Amikor ennek a konkrét formájára kérdeztünk rá, akkor a 34 szakértőből 22 az önálló ifjúsági bizottságra szavazott, nyolcan választották a bizottságok közti ifjúsági koordinációs tanácsot, és csak kevésbé volt szimpatikus az ifjúsági albizottság, illetve az ifjúsági tanácsnok intézménye.

Ha az önkormányzat ifjúsági ügyekben hatékony lépéseket akar tenni, több, igen fontos, ifjúságot érintő döntést kell meghoznia. A kérdőívben kíváncsiak voltunk arra, hogy a válaszoló szakértők melyik döntés meghozatalát mennyire tartják időszerűnek, szükségesnek. A legfontosabb feladat az ifjúsági alap elkülönítése a költségvetésben és egy drogprevenciós program indítása, de az ifjúsági bizottság kialakítása és az ifjúsági szervezetek támogatása is 80 pont feletti értéket kapott a százfokú skálán kifejezve.

	szakértők	diákok
ifjúsági alap elkülönítése a költségvetésben	86	-
drogprevenciós program indítása	86	-
ifjúsági bizottság kialakítása	81	-
ifjúsági szervezetek támogatása	81	-
hosszú távú ifjúsági stratégiai terv elfogadása	79	-
főállású ifjúsági tanácsadó alkalmazása	77	-
ifjúsági érdekegyeztető fórum, kerekasztal megalapítása	77	46
ifjúságsegítő intézmények közötti koordináció megteremtése	77	-
nyári közéleti táborok szervezése	77	74
városi ifjúsági önkormányzat létrehozása	75	70
városi szintű ifjúságkutatás lebonyolítása	73	-
ifjúsági és diákvezetők képzése	70	58
Ifjúsági Közalapítvány	64	79
diákpolgármester választása	43	57
ifjúsági tanácsnok kinevezése	42	-

A többi tervezett intézkedést is inkább fontosnak tartották a szakértők, leszámítva a diákpolgármester választását és az ifjúsági tanácsnok kinevezését (utóbbi már a korábbi kérdésben sem volt támogatott).

A feltett lehetséges intézkedések közül hatot a diákoknak is értékelni kellett. Ők nagyjából hasonlóan minősítették a fontosságuk alapján a nyári közéleti táborokat és a városi ifjúsági önkormányzatot (inkább fontosnak), a szakértőknél fontosabbnak tartották az ifjúsági közalapítvány létrehozását és a diákpolgármester választását, míg kevésbé lényeges intézkedésnek a diákvezetők képzését és érdekes módon az ifjúsági érdekegyeztető fórum létrehozását (utóbbit egyedül nem tartották fontosnak).

Az érdekegyeztető fórum, vagy kerekasztal létrehozásával kapcsolatban azért a szakértők is eltérő véleményeket fogalmaztak meg. Egy ilyen intézmény elsődleges feladata szerintük az aktuális problémák felvetése, megbeszélése, és konkrét megoldási javaslatok elkészítése kell legyen. Emellett vállaljon szerepet az információk áramoltatásában, koordinálja az ifjúsággal foglalkozó szervezetek, intézmények, szakértők munkáját, az ifjúságot érintő döntések előtt azokat véleményezze, és persze érdekképviselői ernyőt tartson a fiatalok fölé. Ezeken kívül többen azt is megjegyezték, hogy segítse elő a fiatalokról alkotott reális helyzetképek feltárását is.

8.4 A fiatalok és a közélet

A szakértőknek felsoroltunk a közéletiséggel kapcsolatos kijelentéseket, összesen 16-ot, és megkértük őket, hogy mondják meg, mennyire értenek egyet ezekkel. A kijelentések közül 15 a tanulói felmérésben is szerepelt, így ismét alkalmunk nyílik összehasonlítani a szakértők és a diákok véleményét. A következő táblázat a kijelentésekkel való egyetértést jelöli százfokú skálán.

Kijelentések	Diákok	Szakértők
A fiatalokat be kell vonni a róluk szóló döntésekbe	-	93
A fiataloknak nincs elég tapasztalatuk a politikához.	60	54
Itt lenne az ideje, hogy fiatalokkal frissítsék fel a döntéshozó testületeket.	66	53
A közéleti szereplésből nem lehet meggazdagodni.	48	51
A politikai szervezetek nem törődnek a fiatalokkal.	49	46
A fiatalokra manapság annyi teher hárul, hogy nem érnek rá a közéleti szerepléssel foglalkozni.	56	42
Ha túl sok embert vonnak be a döntésekbe, állandó konfliktusokkal kell szembenéznünk.	67	41
A politikai pártok jó karrierlehetőséget jelentenek a fiataloknak.	48	40
Minden kérdést a nagy nyilvánosság előtt kell megvitatni	52	39
A fiatalok dinamikusabban tudják politikai érdekeiket képviselni.	48	39
<i>Jelentős ellentétek vannak a tanuló és dolgozó fiatalok érdekei közt.</i>	54	33
<i>A döntéseket szűk körben kell meghozni, mivel nem érthet mindenki mindenhez.</i>	38	32
<i>Nincs értelme a közéleti aktivitásnak, mert úgysem változik semmi.</i>	45	18
<i>Nincsenek olyan fiatalok, akik hatékonyan képviselhetnék korcsoportjuk érdekeit.</i>	27	15
<i>A közéleti szereplés nem a fiatalok dolga.</i>	36	13
<i>Csak sztrájkokkal és tüntetéssel lehet elérni valamit.</i>	37	7

A táblázatból jól látszik, hogy a szakértők lényegében csak egy állítással értettek egyet maradéktalanul, azzal, amelyik a tanulói mintában nem szerepelt, és amelyik azt

mondja, hogy a fiatalokat be kell vonni a róluk szóló döntésekbe. Ezzel szemben a dőlttel szedett állításokkal kapcsolatban (melyek értéke 35 pont alatt maradt a százfokú skálán) jelentős ellenérzések fogalmazódtak meg. Ahol volt eltérés a két minta között, ott ez mindig a diákok javára volt, vagyis ők az állításokat pozitívabban vagy éppen kevésbé negatívan ítélték meg. Egyetlen olyan állítás volt, ahol a diákok és a szakértők ellentétes előjelű értékelést adtak, ez pedig arról szólt, hogy „ha túl sok embert vonunk be a döntésekbe, állandó konfliktusokkal kell szembenéznünk”. A diákok ezzel inkább egyetértettek, míg a szakértők nem. Érdekes módon azonban ez az eltérés nem bukkant felszínre a kérdés ellentétpárjánál, a döntések szűk körben való meghozatalánál, itt az eltérés nem volt szignifikáns és ezzel mindkét csoport szembehelyezkedett.

Rákérdeztünk arra is, hogy a szakértők véleménye szerint országosan és a városban a fiatalok hány százaléka tagja valamilyen ifjúsági szervezetnek. Erről nincsenek pontos statisztikai adatok, így csak becslésekre hagyatkozhatunk. Az ország tekintetében a szakértői becslések 3 és 30 százalék között mozogtak, a legtöbben 10 százalékra tippeltek, míg városi viszonylatban jobban szóródtak a válaszok, 0 és 40 százalék között, de a legtöbb becslés az 5 százalékra vonatkozott. Ez jól mutatja, hogy a szakértők is azt érzékelik, hogy Nagykanizsán az országos átlagnál alacsonyabb a fiatalok ilyen irányú közéleti aktivitása.

Ennek egyik oka az lehet, hogy a fiatalok nem ismerik a városban működő ifjúsági szervezeteket. Erre a kérdésre a szakértők százfokú skálán 42 pontos értékelést adtak, ami egyrészt inkább egyet nem értést fejez ki, de azért jól jelzi a bizonytalanságot is a kérdés megítélésében.

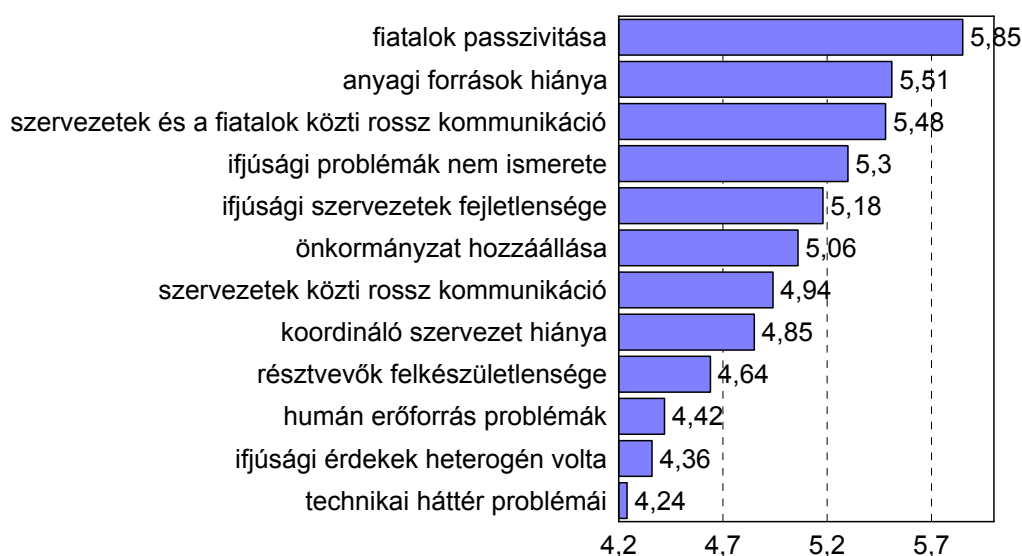
Ide tartozik az a kérdés is, hogy milyen feladatokkal lenne szükséges bővíteni a fiatalokról való gondoskodást a városban – természetesen a megfelelő feltételek megléte esetén. Erre az alábbi válaszok érkeztek.

Feladatok	említések száma
programok szervezése	8
új munkahelyek létesítése	5
önismereti csoportok létrehozása	4
lakáshoz jutás elősegítése	3
átképzések szervezése	3
ifjúsági centrum, ház létrehozása	3
prevenációs tájékoztatás	3
drogambulancia létrehozása	2
iskolai pszichológus alkalmazása	1
főállású ifjúságvédelmi felelős alkalmazása	1
információáramlás elősegítése	1

Az említések többsége az értelmes, kulturált programok szervezéséről szólt, amelyek olyan szórakozási lehetőségeket biztosítanak a fiataloknak, ahol kevesebb veszélynek vannak kitéve. Külön kategóriaként is felfogható az a három említés-típus, amely az életkezddéssel kapcsolatos (lakás, munkahely, átképzés), ezek együttes említési száma 11. Egy másik jellemző blokk lehet a mentálhigiénés problémák kezelésének elősegítése (önismereti csoportok, prevenciós tájékoztatás, drogambulancia, iskolai pszichológus és ifjúságvédelmi felelős). Többen említették, hogy hasznos lenne egy olyan ifjúsági centrum vagy ifjúsági ház létrehozása, amely teret adhatnak ezeknek a programoknak, képzéseknek, csoportoknak, összefogná az ifjúsági problémák megoldására hivatott terveket és programokat.

Végezetül arra kértük a szakértőket, hogy értékeljék azokat az okokat fontosságuk szerint, amelyek szerepet játszanak az ifjúsági érdekérvényesítés kevésbé hatékony voltában. Itt 12 okot soroltunk fel, és a szakértőknek egy hétfokú skálán kellett értékelni őket.

Mekkora szerepe van az alábbiaknak az ifjúsági érdekérvényesítés kevésbé hatékony voltában?

Mint a fenti ábrán is látszik, az értékelések mindegyike 4 és 6 pont közé esik, ami komoly hatást feltételez. Az mindenesetre árulkodó, hogy a szakértők a legnagyobb problémának a fiatalok passzivitását, közönyét látják. Emellett még az anyagi problémák és a kommunikációs gondok okoznak nehézségeket az ifjúsági érdekérvényesítésben.

9. AZ IFJÚSÁGGAL FOGLALKOZÓ INTÉZMÉNYEK JELLEMZŐI

A fiatalok körében zajlott vizsgálat és a szakértői véleményfeltárás során egyaránt előkerültek valamilyen vonatkozásban a fiatalokkal (is) foglalkozó intézmények, a városban jelenlévő segítő szervezetek. Ez teljesen természetes, hiszen az egyes társadalmi problémák kezelésének legkézenfekvőbb módja az állami és civil segítő intézményrendszer kiépítése.

Az ifjúságkutató program során megkülönböztetett figyelmet kívántunk szentelni azoknak az intézményeknek, szervezeteknek, amelyek munkájuk során gyakran kerülnek kapcsolatba fiatalokkal, a fiatalok problémáival. A kutatás során azokat az intézményeket választottuk vizsgálatunk tárgyává, amelyek feltételezésünk szerint szerepet vállalnak - esetleg a jövőben szerepet vállalhatnak - a fiatalok támogatásában, gondozásában, felkészítésében, az ifjúsági problémák megoldásában - szociális, egészségügyi, mentálhigiénés, közművelődési oktatási vagy éppen bűnmegelőzési területen.

Az ifjúságsegítő intézmények, szervezetek körében a felelős vezetők által kitöltött intézményi kérdőívek segítségével került sor az ilyen vonatkozású empirikus adatok begyűjtésére. Az önkéntesség és a kényes kérdések (pl. gazdálkodás, szolgáltatási színvonal) ellenére 16 intézmény, szervezet küldte vissza a kérdőívet a megadott határidőig. Nem történt meg tehát az intézmények, szervezetek teljes körű lekérdezése, de a válaszoló intézmények jól reprezentálják azt a segítői, támogatói, humánszolgáltató rendszert, amelyet a fiatalok igénybe vehetnek, használhatnak a városban, ha problémáikkal, ötleteikkel valahova fordulni szeretnének.

Az általunk vizsgált intézmények - akik visszaküldték az önkitöltős intézményi kérdőívet - a következők:

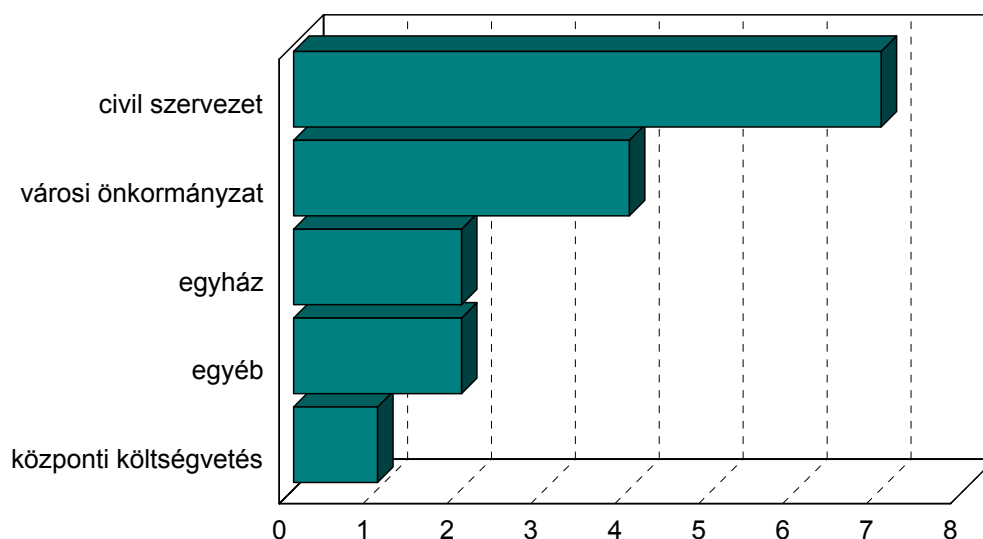
- * Belvárosi Szakképző Iskola
- * Cigány Kisebbségi Önkormányzat
- * Családsegítő Központ és Gyermejjóléti Szolgálat
- * Evangélikus Egyházközség, Nagykanizsa
- * Hevesi Sándor Művelődési Központ
- * Jézus Szíve Antióchia Közösség
- * Kanizsa Felsőoktatásáért Alapítvány
- * Kanizsai Horvát Ifjúsági Kör
- * Közművelődési és Városszépítő Egyesület
- * Nagycsaládosok Nagykanizsai Egyesülete
- * Segítség a fiatalokért Közhasznú Egyesület
- * Szakszervezeti Művelődési Ház

- * Szikla 2000 Egyesület
- * Városi Diákönkormányzat
- * Városi Könyvtár
- * Zala Megyei Munkaügyi Központ Nagykanizsai Kirendeltsége

9.1 Az intézmények általános jellemzői

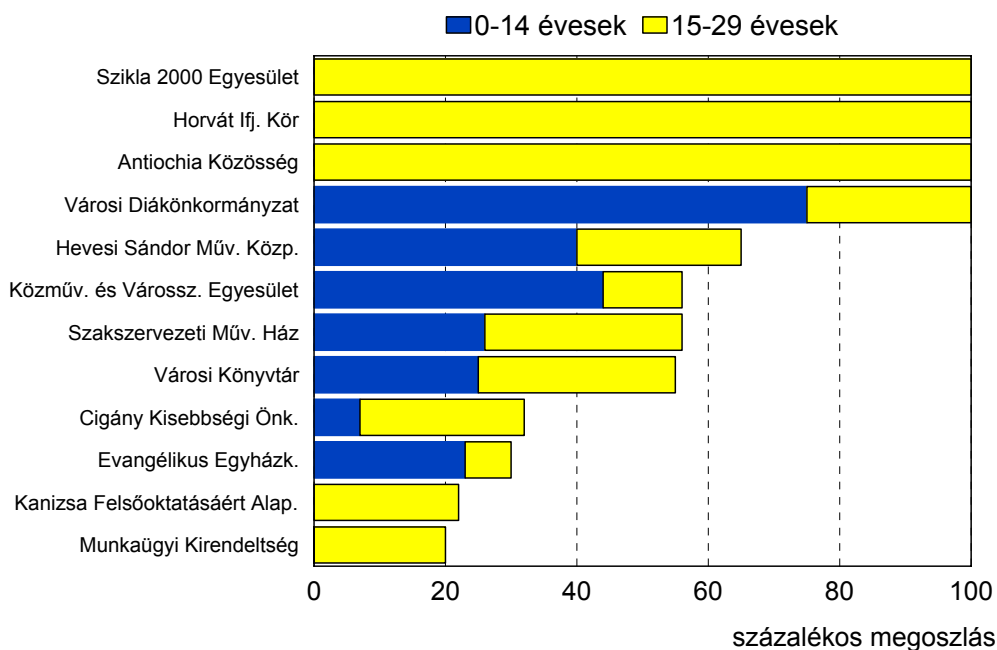
Az elemzett 16 intézmény közül négyet a városi önkormányzat tart fenn, tízet a civil szférához tartozó egyesület (6), alapítvány (2) vagy egyház (2), egyet közvetlenül a központi költségvetés működtet, egy pedig önbesorolás nélküli szervezet (Szakszervezeti Művelődési Ház). Megyei fenntartású intézményből, illetve piaci szervezetektől nem kaptunk kérdőívet. A vártnál magasabb arányban kaptunk vissza kérdőíveket társadalmi szervezetektől, összesen tízen válaszoltak kérdéseinkre. Ebből kettő egyházi, és csak egy minősül országos szervezet helyi tagszervezetének (Nagycsaládosok Egyesülete), a többi hét pedig teljesen helyi civil szervezet.

A vizsgált intézmények fenntartó szerinti megoszlása

Az egyes intézményekben nem csak fiatalok fordulnak meg. Az alábbi diagramból kiolvasható, hogy a vizsgált szervezetek (vagyis a klienskörrel nyilatkozó 12 intézmény) közül négyben az ügyfélkörükben a 30 év feletti aránya meghaladja az 50 százalékot. A legkisebb ifjúsági klienskörrel a Kanizsa Felsőoktatásáért Alapítvány és a Megyei Munkaügyi Központ kirendeltsége rendelkezik, a 30 éven aluliak aránya nem éri el a 30 százalékot sem.

A fiatalok ügyfélkörön belüli aránya

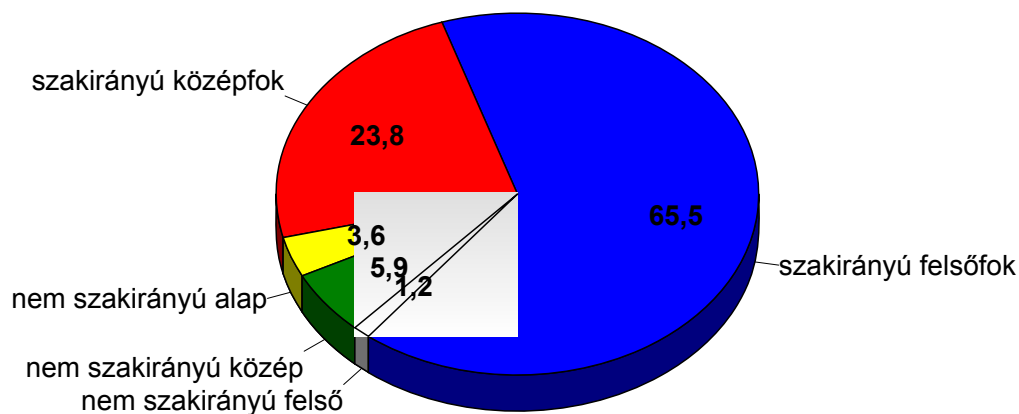
Az egyes intézmények kliensköre alapján meghatározható, hogy melyek szolgálnak inkább a 0-14 éves, s melyek a 15-29 éves korosztály számára. Látható, hogy a gyermekek ügyfélkörön belüli aránya a Városi Diákönkormányzat, a Közművelődési és Városszépítő Egyesület, az Evangélikus Egyházközösség valamint a Hevesi Sándor Művelődési Központ esetében döntő, ha a 30 év alatti korosztályokat vizsgáljuk. Négy szervezet (Szikla 2000 Egyesület, Horvát Ifjúsági Kör, Antiochia Közösség) kizárólag a 15-29 éves korosztály érdekében tevékenykedik.

9.2 Az intézmények technikai és humán erőforrásai

A vizsgált intézményekben, szervezetekben összesen 84 szakmai munkát végző munkatárs dolgozik. A városban az ifjúsággal való foglalkozásra alkalmas, kvalifikált szakemberek dolgoznak. A szakmai munkát végzők többsége, 89 százaléka szakirányú képesítéssel rendelkezik, többségében felsőfokú végzettséggel. A legtöbb szakirányú diplomás munkatársa a Megyei Munkaügyi Központ Nagykanizsai Kirendeltségének (12 fő) és a Városi Könyvtárnak (20 fő) van. Öt intézményben viszont nem jelöltek egyetlen folyamatosan foglalkoztatott, szakmai munkát végző munkatársat sem.

A vizsgált intézményekben szakmai munkát végzők képzettség szerinti megoszlása

(összesen 84 fő)

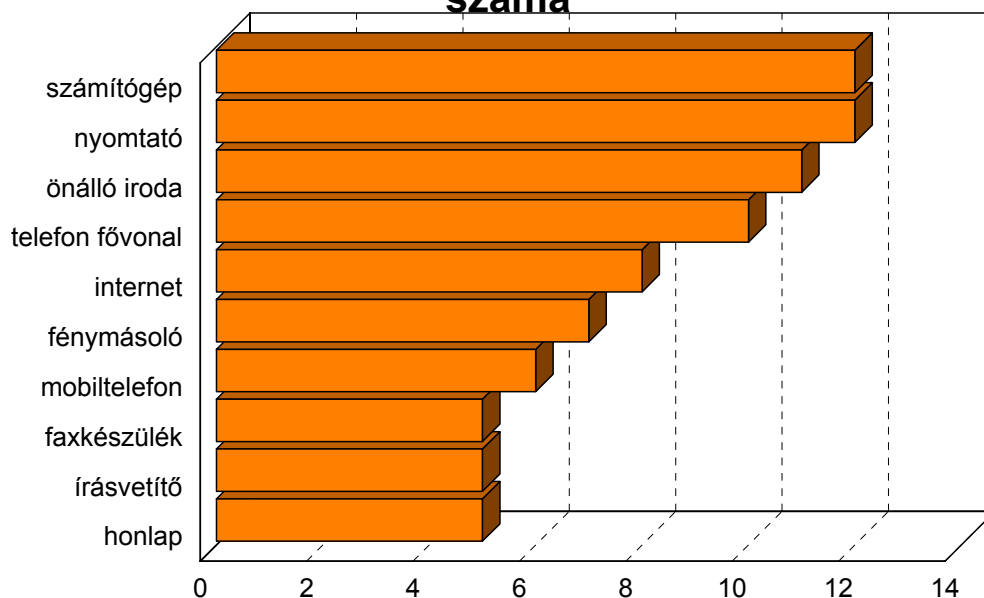
Az alkalmazottakon kívül a városi ifjúságsegítő intézmények, szervezetek munkáját több szervezetnél önkéntesek is segítik. A 16 intézmény átlagosan 1.4 alapfokú, 1.6 középfokú és 2.1 felsőfokú végzettségű önkéntest jelölt meg, s mindez 80 főt jelent. Ebből 30 a Cigány Kisebbségi Önkormányzatnál található meg, s 6 intézménynél egyetlen rendszeresen dolgozó önkéntes sincs. Az önkéntesek mellett foglalkoztatott alkalmazottak száma a vizsgált intézményeknél, szervezeteknél 37 fő, ennek túlnyomó többségét, 33 főt a Városi Könyvtár adja. Ebből azonban az is kiderül, hogy az előző kérdésnél megjelölt szakmai segítők nagy többsége nem alkalmazotti státuszban van.

A megfelelő humán erőforrások mellett a hatékony működés másik alapvető feltétele az optimális technikai erőforrások megléte. A kommunikáció legalapvetőbb infrastrukturális eszközével, a vezetékes telefonnal a vizsgált intézmények közül majdnem mind rendelkezik, a szervezeteknél 28 fővonal található. Ahol van telefon fővonal, ott viszont nem általános a faxkészülék csatlakozása, az intézményeknél csak 6 ilyen berendezés található. A számítógép és nyomtatópark a legelterjedtebb, 72 számítógép és 51 nyomtató segíti a munkát². Fénymásolóból 10, írásvetítőből és mobiltelefonból 7-7, készülék áll a vizsgált intézmények rendelkezésére. Internet hozzáférés 8 szervezet, intézmény munkatársainak kommunikációját

² A számítógépek több, mint kétharmada két intézménynél, a Munkaügyi Központ kirendeltségénél és a Városi Könyvtárban összpontosul, egyenlő megoszlásban. Az 51 nyomtató fele szintén a Munkaügyi Központ városi kirendeltségében található.

segíti, ebből ötnek saját honlapja is van. A technikai erőforrások közül ki kell emelni az önálló irodát, mellyel 11 vizsgált szervezet rendelkezik, de ezek átlagos nagysága meglehetősen kicsi, mindössze 20 nm körül van.

A technikai erőforrásokkal rendelkező intézmények száma

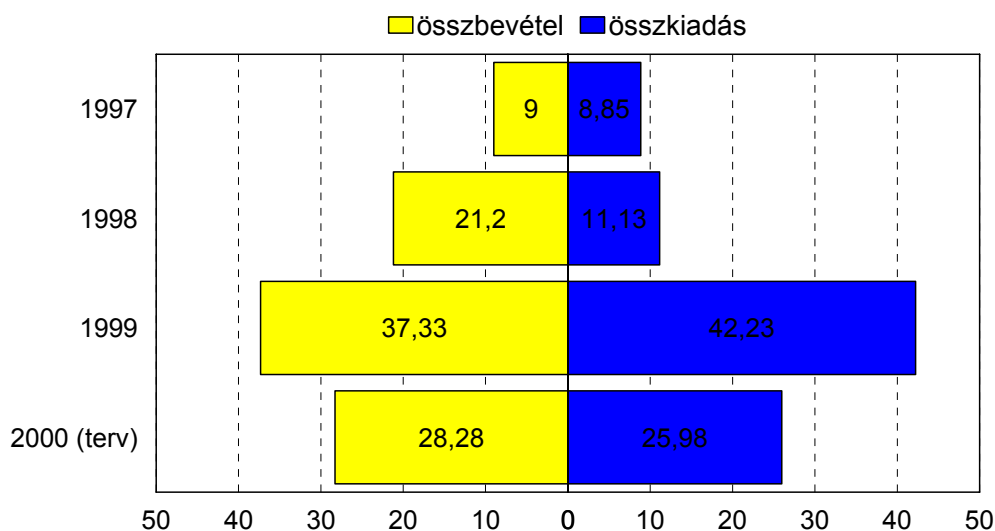
9.3 Az intézmények anyagi forrásai

A segítő intézmények általános jellemzői között kell szólnunk a gazdálkodásról, a intézmények kiadásainak és bevételeinek összetételéről. Ez a hasonló intézményi felmérések fontos tényezője szokott lenni, de sajnos ebben az esetben csak igen korlátozott információkkal szolgálhatunk. A gazdálkodásra vonatkozó kérdések elől – nyilván bizalmatlansági okok miatt – a 16 intézményből kilenc elzárkózott, így bonyolultabb számításoknak nem volt értelmük. Ráadásul a maradék 7 intézmény közül kettő viszonylag új, és ezért csak a 2000. évi tervezett költségvetésről tudott számot adni. Az efféle intézményi elzárkózás is jelent azonban egyfajta információt a városvezetés és a döntéshozók számára a civil és segítői szféra megszólaltatásával kapcsolatban.

Az adott hét intézményt nézve 1997-ben 9 millió forint volt az összesített éves költségvetésük, tavaly pedig már 37,33 millió forint bevételre tettek szert, s ezzel szemben állt a 42,23 milliós kiadási oldal. Amikor azt kérdeztük a válaszolóktól, hogyan tervezik az idei évet, számunkra meglepő módon a tavalyinál alacsonyabb összegekről nyilatkoztak –

igaz ebben legfőbb szerepet a Kanizsa Felsőoktatásáért Alapítvány rapszodikus, de nagy összegű költségvetése okozta, és ennek volt szerepe abban is, hogy 1999-ben a kiadások meghaladták a bevételeket.

A vizsgált intézmények összbevétele és összkiadása (millió forint)

9.4 A fiataloknak nyújtott szolgáltatások

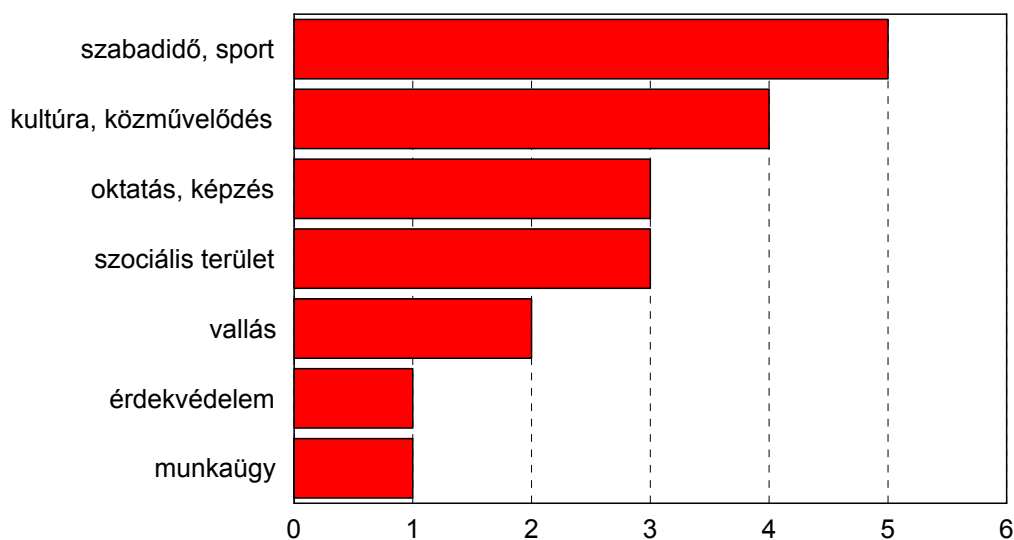
A fiataloknak nyújtott szolgáltatásokat, az intézmények deklarált feladatait meghatározza az intézmények „érdeklődési”, fókuszálási köre. Ez elsősorban a város kulturális élete, valamint az ifjúsági szervezetek programjai felé irányul, és az átlagosnál kevesebb figyelem jut a városi sportrendezvények felé. Az intézmény képviselői által megadott érdeklődési sorrend a következő.

Események	Érdeklődési index (százfokú skálán)
kulturális események	84
ifjúsági szervezetek programjai	70
helyi civil társadalom eseményei	69
helyi politikai események	69
művelődési házak programjai	69
a diákönkormányzatok rendezvényei	60
könyvtár programjai	58
a város gazdasági eseményei	57
múzeum programjai	57
a város sporteseményei	47

Rákérdeztünk különböző civil tevékenységekre is, abban a tekintetben, hogy az adott intézmény részt vett-e valamelyikben. Legtöbben (a 16 intézményből 14) említette, hogy közmeghallgatáson, fórumokon vett részt, ennél valamivel kevesebben (9) fordultak a sajtó nyilvánosságához valamilyen ügyben. Öt szervezet vett részt aláírásgyűjtési akcióban, hárman szerveztek valamilyen mozgalmat és két szervezet készített petíciót. A többi tevékenység, melyek közt néhány extrémebb is volt (röpcédulák, polgári engedetlenség, népszavazási kezdeményezés, tüntetés, ombudsmanhoz fordulás) nem volt jellemző egyik vizsgált intézményre sem.

Az intézmények alapvetően nyolc területen tevékenykednek. Önbevallásuk alapján egy intézmény általában nem csak egy problématerületre fókuszál, fő feladataik alapján többféle területre kapcsolódnak. A legtöbb intézmény a szabadidő eltöltésével kapcsolatos, a kulturális, közművelődési, valamint a közösségfejlesztési területen végez támogatói, segítői tevékenységet, nyújt szolgáltatást. Ebből következik, hogy a legnagyobb esély e területeken jelentkező problémák, igények megoldására van, a legtöbb szakember ezeken a területeken tevékenykedik.

Az egyes területeken tevékenykedő intézmények száma

Természetesen azt is vizsgáltuk, hogy milyen jellegű szolgáltatásokat kínálnak az ifjúsági területen is működő intézmények, szervezetek. A kínálati oldalon alapvetően 11-féle szolgáltatás van, mely a fiatalok által is igénybe vehető. A legtöbb szolgáltatást az Antiochia Közösség, míg a szervezetek intézmények általában 3-4 féle szolgáltatást vállalnak fel. Az

alábbi ábrán ezek megoszlása látható. Ahová felkiáltójelet tettünk azt a szolgáltatást kifejezetten a fiataloknak nyújtják a szervezetek. Ez a legtöbb esetben nem tér el az összes szolgáltatástól, vagyis sok helyen a nyújtott szolgáltatások mindegyike a fiatalok igényei szerint kerül felvállalásra.

Az intézmények által a fiataloknak nyújtott szolgáltatások

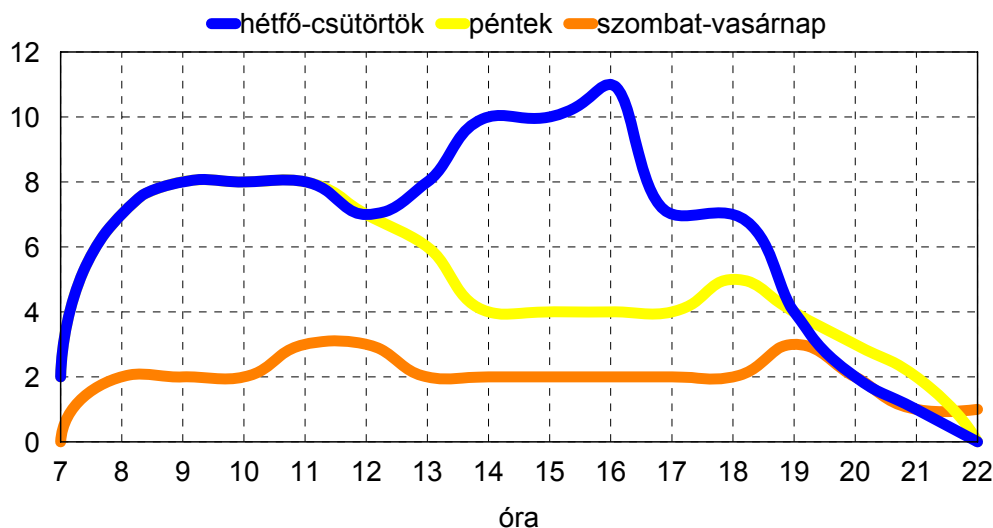
	szabad- idő, sport	egészs. megőrz nevel.	köz- műv. kultúra	tanács- adás	anyagi term. támog.	munka közvetí tés	tanf. képzés tréning	inform- szolg.	közös- ségfejl.	vallás, lelki segély	szolgál- tatások
Közm. és Várossz. E.	☺!		☺								
Belvárosi Szki.			☺!						☺!		
Evang. Egyh.	☺!		☺				☺!			☺	
Cigány HKÖ	☺!		☺!				☺!		☺!		
Hevesi S. MK	☺!		☺!				☺!				
CSSK és Gyerm. Jóléti Sz.		☺!		☺!	☺!			☺!			
Városi Könyvtár			☺!					☺			☺
M.ügyi Kir.				☺!		☺!			☺!		
VDÖK	☺!		☺!	☺!			☺!				
Szakszerv. Műv. Ház	☺!		☺!								
Felsőokt. Alapítvány							☺				
Szikla 2000					☺!				☺!	☺!	
Antiochia Közösség		☺!		☺!	☺!				☺!	☺!	
Segítség a Fiatalokért				☺!	☺!						

A legtöbb helyen kulturális és közművelődési, szolgáltatásokkal várják a fiatalokat, nyolc intézmény, szervezet kínálja ezeket. Hat szervezetnél érhetők el a szabadidős és sport programok, a tanfolyamok, képzések, tréningek, a különböző tanácsadások és a közösségfejlesztés öt szervezet szolgáltatásaiban található meg. A szolgáltatási területek legtöbbje valamilyen rendszerhez kötött (egészségügy, oktatás), leginkább az iskolás korosztály számára működnek legbiztosabban a szolgáltatások. Fontos kiemelni, hogy a szolgáltatásokat főként negatív incidens kezelésére kínálják, az intézmények alapvetően rehabilitációs céllal működnek, nem pedig prevenciószándékkal.

Nagyon fontos kérdés annak vizsgálata, hogy a meglévő intézményrendszer mikor áll a fiatalok rendelkezésére, mikor vehetők igénybe az egyes szolgáltatások. E kérdésben azt a

megállapítást tehetjük, hogy a nekik kínált, vagy a számukra is hozzáférhető szolgáltatások többsége nem nagyon igazodik a fiatalok időbeosztásához (legalábbis azon intézményeket nézve, amelyek visszaküldték a kérdőíveket).

A fiatalok által elérhető intézmények számának óránkénti alakulása

Az intézmények ügyfélfogadási rendje három időszakra bontható: délelőtti órák (8 és 12 óra között), kora délután (12 és 16 óra között), valamint a kora este (16 és 19 óra között). Az első időszakban majdnem mindegyik fogad, az utolsóban már csak csupán az intézmények harmada. Mint a fenti diagramból is jól látszik, a legtöbb szolgáltatás abban az időszakban lenne elérhető a fiatalok számára, amikor iskolában vannak vagy dolgoznak. Itt azt is hozzá kell tenni, hogy a hétfő-csütörtök dimenzió az intézmények egy részénél nem jelent minden napot, csak meghatározott egy vagy két napot a héten. A szombat-vasárnap dimenzió pedig inkább csak a szombatot jelöli, vasárnap az intézmények nagy többsége csak a nagyobb rendezvények függvényében van nyitva. Mire a fiatalok szabadidejükben eljutnának ezekhez az intézményekhez, többségüket már zárva találják. Különösen rossz a helyzet hétvégén, ami a nyitva tartás tekintetében gyakorlatilag már péntek délben elkezdődik.

Az önkitöltős kérdőívben megkérdeztük azt is, hogy melyek azok a legjellemzőbb problémák, amelyekkel a fiatalok felkeresik az intézményeket. Az alábbi táblázatban az intézményeknél jelentkező problémátípusokat jelenítjük meg összefoglalóan.

A legjellemzőbb problémák, amelyekkel a fiatalok felkeresik az intézményeket

Intézmény	továbbtanulás, iskolai probl.	családi problémák	munka, állás	lakás	mentálhigiénés probl.	művelődés,	szórakozás, szabadidős prog	anyagi/ter.tám. segély	információ	képzés tréning	egészségügy
Közm. és Városh. E.							✎			✎	
Horvát Ifj. Kör			✎								
Evang. Egyh.			✎		✎						
Cigány HKÓ				✎				✎			
Hevesi S. MK							✎				
CSSK és Gyer. Jóléti Sz.		✎	✎	✎	✎						✎
Városi Könyvtár						✎			✎		
M.ügyi Kir.			✎							✎	
VDÖK	✎						✎				
Szakszerv. Műv. Ház							✎				
Felsőokt. Alapítvány	✎										
Szikla 2000					✎		✎				
Antiochia Közösség					✎						
Segítség a Fiatalokért							✎	✎			

Ha a “keresleti” táblázatot összehasonlítjuk a “kínálati” oldallal, kitűnik, hogy a fiatalok általában tudják, hogy melyik szervezet milyen szolgáltatást nyújt számukra. Több intézményben azonban kudarcélmény érheti a segítségért forduló diákokat, fiatalokat, olyasmiben igénylik a segítséget, amiben nem tudnak segíteni. A Horvát Ifjúsági Kör és az Evangélikus Egyházközösség a Munkaügyi Kirendeltséghez közvetíti a munkaügyben hozzájuk fordulókat. Két esetben speciális a közvetítés, a Szakszervezeti Művelődési Központból más városi művelődési intézmények, míg a Kanizsa Felsőoktatásáért Alapítványból különböző felsőoktatási intézmények felé közvetítik a hozzájuk forduló fiatalot. Ha a mentálhigiénés gondok megoldásában kell más intézményi segítség, akkor legtöbbször a Nevelési Tanácsadó, a Vöröskereszt, az ÁNTSZ, a Gyámügyi Hivatal vagy az önkormányzat más szociális ügyekkel foglalkozó részlege a célintézmény, de az is előfordul, hogy a fővárosba közvetítenek fiatalot (Szikla 2000 Egyesület)

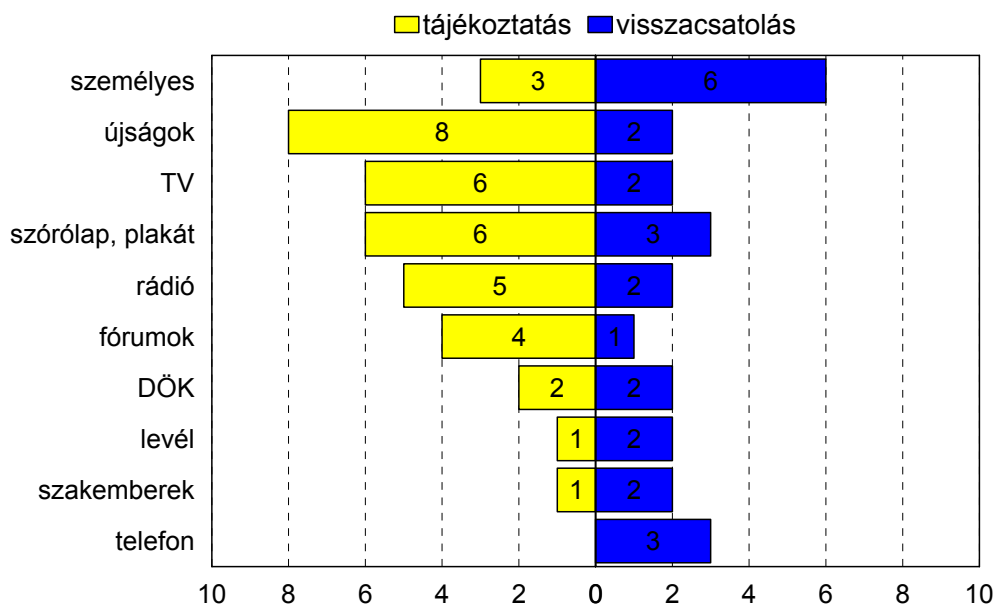
Megkérdeztük a szervezeteket arról, hogy érzésük, véleményük szerint - megfelelő anyagi stb. feltételek esetén - milyen feladatokkal lenne szükséges bővíteni a fiataloknak nyújtott szolgáltatások körét a saját intézményükben. Jellemző, hogy az intézmények közül nyolc bővítené megfelelő feltételek esetén jelenlegi szolgáltatási kínálatát, úgy gondolják, hogy új vagy új típusú szolgáltatást, feladatot kellene bevezetniük. A vizsgált intézmények által adott konkrét válaszokat az alábbi táblázat tartalmazza.

Szervezet	Új feladat
Szikla 2000 Egyesület	⇒ ifjúsági iroda létrehozása
Cigány HKÖ	⇒ ifjúsági klub
CSSK és Gyermekjóléti Szolgálat	⇒ létszámnövelés ⇒ tanácsadó szolgálat ⇒ problémamegoldó, énerősítő csoportok
Városi Diákönkormányzat	⇒ szakértői tanácsadás (jogi, mentálhigiénés) ⇒ klubfoglalkozások ⇒ napi nyitva tartás
Városi Könyvtár	⇒ új épület ⇒ csoportos tanulási, művelődési foglalkozások
Hevesi Sándor MK	⇒ több szórakoztató program ⇒ ifjúsági klub ⇒ ifjúsági szakkörök
Evangélikus Egyházközösség	⇒ kirándulások ⇒ versenyek, sportrendezvények
Kanizsai Horvát Ifjúsági Kör	⇒ továbbképzések ⇒ tanfolyamok

9.5 Az intézmények kommunikációs hálózata

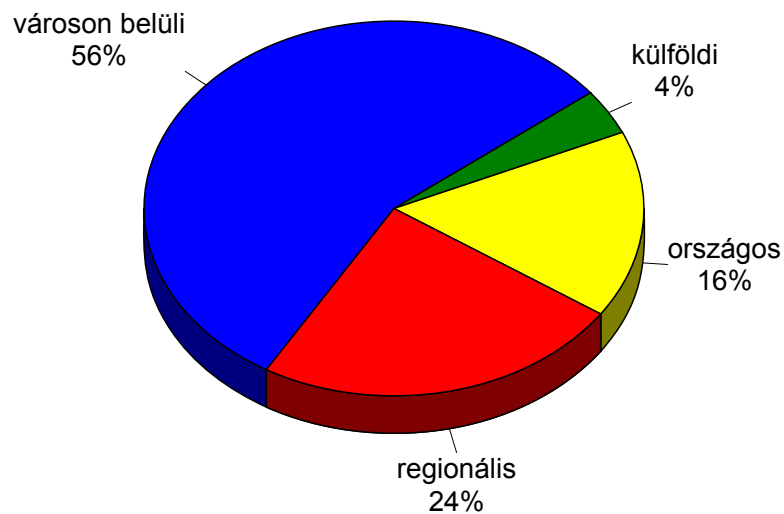
Az intézményi kérdőívben arra is kíváncsiak voltunk, hogy az egyes intézmények milyen módszereket, eszközöket használnak arra, hogy a potenciális klienskört tájékoztassák magáról az intézményről és a szolgáltatásokról. Azt is meg kellett jelölni, hogy leggyakrabban milyen csatornákon keresztül jutnak el a fiatalok az intézményhez. A következő ábra az említési gyakoriságokat mutatja. Ebből az derül ki, hogy az intézmények a megkeresési lehetőségek széles skáláját igénybe veszik, a legnépszerűbb formák a helyi média különböző elemei és a relatív olcsósága miatt kedvelt szórólapozás.

A tájékoztatási módszerek és a visszacsatolás

Feltételezhető, hogy jól felfogott érdekből, szakmai megfontolásból, szükségszerű követelményként a fiatalokkal (is) foglalkozó humánszolgáltató intézmények, szervezetek együttműködnek egymással, munkakapcsolatot létesítenek. Ezek a kapcsolatok azonban nemcsak a városon belül, hanem azon kívül is szerveződhetnek. A vizsgált szervezetek közül 13 jelzett városon belüli, 9 városon kívüli, de régióon belüli, 8 a régióon kívüli, de az országon belüli kapcsolatot. Ami a külföldi partnereket illeti, ebből hármat jeleztek, egy testvérvárosi iskolát, egy külföldi testvérgyülekezetet és egy külföldi könyvtárat. Ezen kapcsolatok, bár kétségkívül hasznosítható tapasztalatokkal járnak, nem klasszikus értelemben vett civil kapcsolatok, így e téren még van tennivaló bőven.

A vizsgált intézmények kapcsolatainak területi megoszlása

Azt nem tudjuk, hogy az intézmények ifjúságsegítési feladataikat érdemben összehangolják-e vagy csak formális kapcsolat van az intézmények között, azonban a szakértői és intézményi vélemények között is előkerült ez a probléma, mint lehetséges veszélyforrás. Többen hiányolták az intézmények közötti rendszeres kommunikációt és a kölcsönös tájékoztatást. Ezt erősíti a kutatás során megállapított átfedések is: van, amit több helyen is csinálnak egymástól függetlenül. Ilyen esetben könnyen kialakulnak hiányterületek és jelentős átfedések egyaránt.

Mivel a profi segítői szakmákban tevékenykedő szakemberek a régi, hagyományos probléma kategóriákban gondolkodnak (rossz tanuló, hátrányos helyzetű család, szegények, devianciák stb.) értelemszerű, hogy azokat vélik veszélyeztetetteknek, akik ezekbe a kategóriákba tartoznak. Ugyanakkor több kutatás kimutatta, hogy a gyakorlatban a hagyományos problémahordozó gyerekek jelentős része nem produkálja az elvárt "patologikus" tüneteket, ugyanakkor a tradicionálisan nem problematikus gyerekcsoportok tagjai (pl. jómódú szülők gyerekei, elit diákok) pedig stresszeltek, depressziósak stb. Fennáll a veszély, hogy a hagyományos segítői szakmai rendszer csak az előbbivel kezd el foglalkozni.

Egy másik probléma, hogy a kulturálisan, gazdaságilag, társadalmi rétegzettség, iskolázottság stb. szerint teljesen heterogén ifjúsággal egy homogén segítői szakma foglalkozik. Ez a szakma dönt nagyon gyakran arról, hogy mi legyen a fiatalokkal, milyen

ifjúsági programok, rendezvények valósuljanak meg. Ha működik a városban a fiatalok részvételével az összehangolt ifjúságpolitikai rendszer, akkor az kontrollálja a segítői szakmát is és segítséget nyújt a tevékenységük korrigálásához.

Végezetül fel kell hívni a figyelmet még egy veszélyforrásra. Az ifjúságról való társadalmi gondolkodás átöröklődik, - bár nem szándékoltan - szabályozza a fiatalok viselkedését, gondolkodását. "Az új nemzedék öntudatlanul, akaratlanul örökli, veszi át mindazokat a tartalmakat és beállítottságokat, amelyek az új életszituációban problémátlanul működnek tovább, megrögződnek anélkül, hogy nevelő és növendék bármit is tudna erről."³ Ha a fiatalok a helyi társadalom tudatában problémaként jelentkeznek, könnyen előállhat az önmagát teljesítő negatív prófécia esete, és a fiatalok elkezdik mutatni a tőlük elvárt patológikus tüneteket. Ezen is segíthet az, ha bevonjuk őket a róluk és a társadalomról való gondolkodás és döntés folyamatába.

³ Karl Mannheim: A nemzedéki probléma; in: Sükösd-Huszár (szerk): Ifjúságszociológia, 1969.63.old.